Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 93 (5697).

11 МАЙ СЕШАНБА

1976 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

КЕЧА ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ II ПЛЕНУМИ БЎЛИБ ЎТДИ.

ПЛЕНУМ КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИ АЪЗОЛИГИГА КАНДИДАТ, ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВНИНГ «КПСС XXV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА ПАХТАЧИЛИКНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ЮЗАСИДАН РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ» ТЎҒРИСИДАГИ ДОКЛАДИНИ ТИНГЛАБ, МУҲОКАМА ҚИЛДИ. ПЛЕНУМ МУҲОКАМА ЭТИЛГАН МАСАЛА ЮЗАСИДАН ТЕГИШЛИ ҚАРОР ҚАБУЛ ЭТДИ.

ПЛЕНУМ ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ КПСС XXV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ БАЖАРИШ ЮЗАСИДАН ИШЛАБ ЧИҚҚАН ТАДБИРЛАРИ КОМПЛЕКС ПЛАНИНИ МУҲОКАМА ҚИЛИБ, ТАСДИҚЛАДИ.

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВга Маршаллик нишони топширилди

10 май куни Кремлда СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний Совет Иттифоқи Маршали Л. И. Брежневга «Маршаллик юлдузи» маршаллик нишонини ва СССР Олий Совети Президиумининг ёрлиғини топширди.

Топшириш вақтида ўртоқ Н. В. Подгорний нутқ сўзлади.

Ўртоқ Н. В. ПОДГОРНИЙ нутқи

Азиз Леонид Ильич!

Азиз ўртоқлар!

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Мудофаа кенгашининг Раиси, ўртоғимиз ва дўстимиз Леонид Ильич Брежневга Совет давлати олий ҳарбий унвонининг нишони — «Маршаллик юлдузи»ни топширишдек фахрли ва ғоят ёқимли вазифа зиммамга тушганлигидан бениҳоя мамнунман.

Азиз Леонид Ильич!

Сизга Совет Иттифоқи Маршали ҳарбий унвонининг берилиши ғоят қонунийдир. Сизнинг кўп қиррали ва кўп соҳали фаолиятингизда мудофаа масалалари, Қуролли Кучларнинг қурилиши, уларнинг жанговарлик ҳолатини доимо ошириш масалалари ҳамиша етакчи ўринлардан бирини эгаллаб келганлиги ва эгаллаб турганлигини ҳаммамиз яхши биламиз.

Сизнинг ҳаётингиз ва ишингиз армия билан, қаҳрамон Қуролли Кучларимиз билан жуда маҳкам боғлангандир. Сиз кўп йиллардан бери унинг кадрлари сафида турибсиз. Сиз партиянинг содиқ солдати бўлиб, Улуғ Ватан урушининг дастлабки кунларидан бошлабоқ ҳаракатдаги армияда, фашизмга қарши олиб борилган тарихий жангнинг оловли фронтларида, кўпгина қийин участкаларда бўлдингиз.

Новороссийск, афсонавий Кичик Ер остоналаридаги қонли жангларда, Украина учун бўлган олишувларда, Чехословакия, Польша, Венгрия халқларининг озодлиги учун олиб борилган жангларда қатнашган жанговар офицер ва сиёсий раҳбар бўлганлигингизни ҳали-ҳали эслаб юришибди.

Эндиликда ҳозирги замоннинг сиёсий стратегияси — тинчлик ва социализм стратегияси ролини бошқариб турган коммунист — жангчи, раҳбар ва ҳарбий бошлиқ бўлган Сиз 18-армия сиёсий бўлимининг бошлиғи лавозимидан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Мудофаа кенгашининг Раиси, Совет Иттифоқи Маршали лавозимигача бўлган ажойиб йўлни босиб ўтдингиз.

Азиз Леонид Ильич!

Сизнинг сиёсий раҳбар сифатидаги ноёб фазилатларингиз, ажойиб инсоний ҳислатларингиз совет халқининг меҳр-муҳаббатига сазовор бўлди, чет эллик коммунистларнинг, ер юзидаги барча тараққийпарвар кишиларнинг таҳсинини қозонди. Партиямиз Марказий Комитети Бош секретарининг обрў-эътибори нақадар баландлигини КПСС XXV съезди айниқса яққол кўрсатди.

Бу обрў-эътибор — ленинчи партиямизнинг обрў-эътиборидир, улуғ Ватанимизнинг обрў-эътиборидир. Бу обрў-эътибор биз ўтказаётган сиёсатнинг ҳаётийлиги ва кучидан, сизнинг раҳбарлигингизда бораётган йўлимизнинг тўғрилигидан далолат бериб турибди.

Леонид Ильич Брежневга Совет Иттифоқи Маршали унвони берилганлиги шонли Қуролли Кучларимизнинг сафларида, бутун партиямиз, бутун совет халқи томонидан, шунингдек чет эллардаги дўстларимиз томонидан зўр мамнуният билан кутиб олинади, деб ишонч билан айтиш мумкин.

Азиз Леонид Ильич, Сизни шу ажойиб воқеа билан қизғин ва астойдил табриклаймиз. Сизга чин кўнгилдан узоқ умр, ҳозиргидек битмас-туганмас куч-ғайрат, сермеҳнат лавозимингизда янгидан-янги муваффақиятлар тилаймиз.

Сизга «Маршаллик юлдузи» ва СССР Олий Совети Президиумининг ёрлиғини топширишга ижозат бергайсиз.

* * *

Ўртоқ Л. И. Брежнев жавоб нутқи сўзлади.

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Азиз ўртоқлар ва дўстлар!

Бугун мен ўзимга берилган олий ҳарбий унвон — Совет Иттифоқи Маршалининг шу нишонини ғоят зўр ҳаяжон туйғуси билан, қизғин миннатдорчилик ва партия олдидаги, Ватан олдидаги, совет халқи олдидаги бурчимни чуқур англаш туйғуси билан қабул қиламан.

Ватанимиз ҳимояси, унинг қудрати ва мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, Ватанимиз хавфсизлигини ва ялпи тинчликни кучайтириш соҳасидаги фаолиятимга шу қадар юқори баҳо берилганлиги учун партия Марказий Комитетига, унинг Сиёсий бюросига, СССР Олий Совети Президиумига самимий миннатдорчилик изҳор этишга ижозат бергайсизлар.

Буни мен Улуғ Ватан урушининг биринчи кунидан то охирги кунигача жанг майдонларидан ўтишга тўғри келган фронтлардаги жанговар ҳаракатларга қўшган ҳиссамнинг эътирофигина деб билмайман.

Буни мен, аввало, биз ҳаммамиз партия иродаси билан ягона умумхалқ жасорати йилларида бирлашиб, бутун кучимизни пировардигача, сўнгги томчи қонимизгача, сўнгги нафасимизгача фашист агрессорлари устидан, босқинчилар ва золимлар устидан қозонилажак ғалабага бағишлаган, Ватан озодлиги ва мустақиллиги, асоратга тушган халқлар озодлиги йўлига бағишлаган унутилмас кунларда Қуролли Кучларимиз кўрсатган жасорат улуғворлигини эслатувчи яна бир белги деб биламан.

Буни мен партия топшириғини бажариб, мамлакат мудофаасини мустаҳкамлаш учун қилишга муваффақ бўлган ишларнинг эътирофи деб ҳам биламан. Бу, аввало, ўзларининг фидокорона меҳнати билан урушдан кейин қолган вайроналар ва култепалардан мамлакатнинг қаддини кўтарган, уни ҳар қачонгидан ҳам қудратлироқ ва кўркамроқ қилган, унинг мудофааси енгилмас бўлишини, халқимизнинг тинч меҳнати мустаҳкам ҳимоя этилишини таъминлаган миллион-миллион совет кишилари ишларининг улуғворлигини эслаш учун яна бир белгидир.

Ниҳоят мен ўзимга Совет Иттифоқи Маршали унвони берилганлигини партиямиз Марказий Комитетининг Бош секретаридек масъулиятли лавозимда туриб ялпи тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш ишига шахсан қўшишга мушарраф бўлган ҳиссамга берилган юксак баҳо дебгина билмайман.

Буни мен аввало партиямиз, Совет давлатимиз улуғ Лениннинг ўлмас васиятларига амал қилиб, ер юзида мустаҳкам тинчлик ва давлатлар ўртасида самарали ҳамкорликни ривожлантириш йўлида, халқларнинг озодлиги ва тараққиёти иши йўлида изчиллик билан муттасил олиб бораётган кураш мамлакатимиз ва қардош социалистик мамлакатлар учун, бутун дунё халқлари учун буюк олижаноб аҳамиятга эга эканлигини эслатувчи яна бир белги деб биламан.

Шу боисдан ҳам, ўртоқлар, ҳозир бу фахрий нишонни ўзим қилган ишларимга берилган баҳо учун зўр ва астойдил миннатдорчилик туйғуси билангина эмас, балки бундай баҳо совет халқининг олий манфаатларига, ҳамма мамлакатлар меҳнаткашларининг, планетамизда тинчликни қадрлайдиган ва ардоқлайдиган ҳамма кишиларнинг манфаатларига хизмат қилиш ишида зиммамга юклайдиган қўшимча масъулиятни равшан англаш туйғуси билан ҳам қабул қилмоқдаман

Бу фахрий нишонни шонли Қуролли Кучларимиз учун, қаҳрамон совет халқимиз учун, унинг ленинчи партияси учун, ер юзида тинчлик ва тараққиётнинг ишончли таянчи бўлган улуғ, енгилмас совет Ватанимиз учун чексиз ифтихор туйғуси билан қабул қиламан.

* * *

Маршаллик нишонини топшириш вақтида ҳозир бўлган Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громико, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, К. Ф. Катушев, М. В. Зимянин, К. У. Черненко ўртоқлар Леонид Ильич Брежневни самимий муборакбод қилдилар.

* * *

Сўнгра ўртоқ Н. В. Подгорний СССР мудофаа министри Д. Ф. Устиновга армия генерали ҳарбий нишони — «Маршаллик юлдузи»ни топширди. Ўрток Д. Ф. Устинов нишон топширилганлиги учун самимий миннатдорчилик билдириб, СССР мудофаа министри лавозимига тайинланганим каби бу ҳарбий нишон топширилишини ҳам партия билдирган юксак ишончнинг белгиси деб биламан ва бу ишончни оқлаш учун бутун кучимни сарфлайман, деб таъкидлади.

(ТАСС).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

10 май куни Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг II пленуми бўлди. Пленум ишида қатнашиш учун шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари таклиф этилди.

Пленум КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидовнинг «КПСС XXV съезди қарорлари асосида пахтачиликни янада ривожлантириш юзасидан республика партия ташкилотининг вазифалари» тўғрисидаги докладини тинглаб, муҳокама қилди.

Музокараларда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. МУСАХОНОВ, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. КАМОЛОВ, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. РАҲИМОВ, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари В. А. ХАЙДУРОВ, Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги министри С. М. МАМАРАСУЛОВ, Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Ф. Ш. ШАМСИДДИНОВ, Андижон область партия комитетининг биринчи секретари И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги министри А. А. УРКИНБОЕВ, Бухоро область партия комитетининг биринчи секретари Қ. МУРТАЗОЕВ, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимликлар экспериментал биология институтининг лаборатория мудири С. МИРАҲМЕДОВ, Наманган область партия комитетининг биринчи секретари М. КАМОЛОВ, Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари Р. Ғ. ҒОЙИБОВ, Ўзбекистон ССР пахта тозалаш саноати министри В. У. УСМОНОВ, Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари А. К. КАРИМОВ, «Ўзсельхозтехника» республика бирлашмасининг раиси Р. Р. САФАРОВ, Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари М. ХУДОЙБЕРГАНОВ, «Главсредазирсовхозстрой» бошлиғи Н. Р. ҲАМРОЕВ, Жиззах область партия комитетининг иккинчи секретари Е. А. КЛЕЙМЕНОВ, Тошкент трактор заводининг директори П. М. МИРЗААҲМЕДОВ ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленум муҳокама этилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Пленум Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг КПСС XXV съезди қарорларини бажариш юзасидан ишлаб чиққан тадбирлари комплекс планини муҳокама қилиб, тасдиқлади.

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ пленумда якунловчи нутқ сўзлади.

КПСС XXV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА ПАХТАЧИЛИКНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ЮЗАСИДАН РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ доклади

Ўртоқлар! КПСС XXV съездининг қарорлари социалистик Ватанимиз коммунистлари, барча меҳнаткашларининг диққат марказида турибди. Бу қарорлар миллион-миллион омманинг дилига жо бўлиб, олға томон қилаётган ҳаракатимизни тезлаштирувчи қудратли моддий кучга айланмоқда. Бутун совет халқи каби Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам съезд қарорларини қизғин маъқулламоқдалар, партиянинг халқ хўжалигини янада ривожлантириш тўғрисидаги ғамхўрлигига конкрет ишлар билан жавоб бермоқдалар, ўз зиммаларига юксак мажбуриятлар олиб, шу мажбуриятларни бажариш учун фидокорона курашмоқдалар.

Биз янги беш йилликда яшай бошладик, энди олдимизда янги вазифалар, янги юмушлар пайдо бўлди. Бу вазифа ва юмушлар кечагиларидан анча мураккаб ва улуғвордир. Пахтачиликни янада ривожлантириш эса бизнинг олдимизга қўйилган катта вазифалар орасидаги энг муҳим, энг масъулиятли вазифадир.

Пахта давлатнинг катта мулки ва республиканинг асосий бойлигидир. Пахтага бўлган талаб йил сайин кўпаймоқда.

КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукумати республикамизда пахтачиликни юксалтириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиб келмоқдалар, республикамиз эса мамлакатнинг асосий пахта базаси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда.

Ўзбекистон деҳқонлари партия билан ҳукуматнинг оталарча ғамхўрлигига жавобан фидокорона меҳнат қилмоқдалар, ўз маҳоратларини оширмоқдалар, ҳосил учун курашда чинакам қаҳрамонлик кўрсатмоқдалар. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев пахтакорларнинг меҳнатига бир неча бор юқори баҳо берди. У ўзининг партия XXV съездидаги докладида бундай деб таъкидлади: «Пахтакорларимиз тўғрисида илиқ сўз айтмай бўлмайди. Беш йилликнинг ҳар йили пахта... етиштиришда катта муваффақиятлар билан нишонланди».

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пахтачиликни ривожлантиришга жуда катта эътибор бериб келмоқда, пахта етиштиришни узлуксиз кўпайтиришни ўзининг бош вазифаси, деб ҳисобламоқда. КПССнинг XXIV съездида биз пахта етиштиришни тўққизинчи беш йиллик охиригача беш миллион тоннага етказишни ваъда қилган эдик. Пахтакорлар ўз сўзлари устидан шараф билан чиқдилар. Кейинги икки йил ичида республика мислсиз сув танқислигига қарамай икки марта беш миллион тонналик маррадан ўтиб кетди. Шу муваффақиятга эришишда пахтакорларимиз қилган меҳнатни ҳеч муболағасиз жасорат, деб атаса бўлади.

Биз шуни зўр мамнуният билан айтамизки, пахта етиштириш юзасидан белгиланган беш йиллик халқ хўжалик плани анча ошириб бажарилди, давлатга 24,5 миллион тонна яъни партия XXIV съезди Директиваларида кўзда тутилганидан 2,3 миллион тонна кўп пахта сотилди. Шундан аввалги саккизинчи беш йилликка нисбатан пахта етиштириш 4,6 миллион тонна миқдорида кўпайди, шу ўсишнинг 65 процентига ёки салкам уч миллион тоннасига ҳосилдорликни ошириш йўли билан эришилди. Беш йил мобайнида ҳосилдорлик гектар бошига ўрта ҳисобда 3,4 центнер кўтарилди.

Қорақалпоғистон АССР ва республиканинг барча областлари тўққизинчи беш йилликда катта муваффақиятларга эришдилар.

Беш йиллик мобайнида пахта етиштиришни саккизинчи беш йилликдаги ҳажмга нисбатан 225 процент кўпайтирган Жиззах области, 140 процент кўпайтирган Сирдарё, 131 процент кўпайтирган Қашқадарё, 123 процент кўпайтирган Андижон областлари энг кўп ўсишни таъминладилар. Тошкент ва Фарғона областлари пахта етиштиришни кўпайтиришнинг ҳаммасига ҳосилдорликни ошириш ҳисобига, Андижон ва Наманган областлари пахта етиштиришни кўпайтиришнинг 95 процентига, Қорақалпоғистон АССР ва Самарқанд области 80 процентига ҳосилдорликни ошириш ҳисобига эришдилар. Районларнинг мутлақ кўпчилиги пахта етиштириш беш йиллик топшириқларини ошириб бажарди, Избоскан, Пахтакор, Қуйи Чирчиқ, Жиззах, Ильич, Ховос районлари, 87 колхоз ва 33 совхоз эса беш йилликни 4 йилда бажариб бўлди.

КПССнинг илмий асосланган аграр сиёсати муттасил амалга ошириб борилганлиги, ерларни мелиорациялаш, химиялаш ва комплекс механизация негизида қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг партия ишлаб чиққан комплекс программаси рўёбга чиқарилганлиги эришилган ютуқларнинг манбаи бўлди.

Мамлакат пахтакор республикалари партия-хўжалик активининг 1973 йил кузида КПСС Марказий Комитети томонидан Тошкент шаҳрида ўтказилган йиғилиши муваффақиятни қўлга киритишда жуда катта аҳамиятга эга бўлди. Ўрток Л. И. Брежневнинг шу йиғилишда сўзлаган нутқи, унинг республика ишлаб чиқарувчи кучларини янада ривожлантириш тўғрисидаги қимматли маслаҳатлари ва йўл-йўриқлари, пахтакорлар меҳнатига юксак баҳо берганлиги меҳнат ғайрати ва сиёсий активликни мислсиз жўш урдириб юборди, Ўзбекистоннинг катта пахта хирмонини бунёд этиш учун бошланган жангнинг муваффақиятига самарали таъсир ўтказди.

Беш йилликнинг охирги йили бениҳоя қийин бўлди. Бу йилда сув ҳаддан ташқаря танқис бўлди, март ойларида ҳарорат мислсиз юқори кўтарилиб, гармсел эсиб турди, ҳосил терими даврида кетма-кет қор ва ёмғир ёғаверди. Сув танқислиги қийинчиликларини камайтириш учун шошилинч чоралар кўрилди. Қисқа муддат ичида кўп миқдорда насос станциялари, қудуқлар ва бошқа ирригация иншоотлари қурилди, юзлаб километр канал туби ва четларига бетон қопланди. Сув танқислиги оқибатларини бартараф этишда КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукумати бебаҳо ёрдам бердилар.

Пахтакорлар қийинчиликлар олдида чекинмадилар. Улар берилган ёрдамга таяниб, ғўза парваришини кучайтирдилар, оби-ҳаётнинг ҳар литридан унумли фойдаландилар. Ёғингарчилик пайтларида ҳосил терими бир кун ҳам тўхтаб турмади. Зотан қаҳрамонона меҳнат туфайлигина шу жуда қийин шароитларда ғалабани таъминлашга муваффақ бўлинди. 5 миллион тоннадан кўпроқ, яъни халқ хўжалик планида белгиланганидан 300 минг тонна ортиқ пахта етиштирилди. Биринчи марта 240 минг тонна ингичка толали пахта тайёрланди. Хоразм областининг пахтакорлари гектар бошига 39 центнер, Сурхондарё областининг пахтакорлари салкам 34, Андижон областининг пахтакорлари 32, Қорақалпоғистон АССР, Тошкент ва Наманган областларининг пахтакорлари гектар бошига 31 центнер ҳосил кўтардилар. Республиканинг 52 райони ўртача ҳосилдорликни 30 центнердан ошириб юбордилар, 24 та район эса гектар бошига 35 центнер ва ундан ҳам кўпроқ пахта териб олди.

Колхоз ва совхозларнинг механизаторлари юксак натижаларга эришдилар. Ҳосилнинг ярмига яқини — 2 миллион 300 минг тоннаси мислсиз қийин шароитларда машинада терилди. Республиканинг 25 райони ҳосилнинг 70 процентдан кўпроғини машинада териб олди.

КПСС XXV СЪЕЗДИ ВА ПАХТАЧИЛИКНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ

Биз пахтачиликни ривожлантиришдаги катта муваффақиятларни қайд этиш билан бирга, эришилган натижа билан хотиржам бўлиб қола олмаймиз. Партия бизга: олдинга, янги чўққилар сари муттасил олға бориш керак, деб таълим бермоқда, коммунистларни ва барча меҳнаткашларни шундай қилишга чақирмоқда.

Ўртоқ Л. И. Брежнев КПСС XXV съездидаги докладида ўнинчи беш йилликнинг қишлоқ хўжалиги соҳасидаги вазифалари тўғрисида гапириб, дон етиштиришни кўпайтириш билан бир қаторда «... пахта ... етиштиришда катта ўсишга эришиш керак»лигини уқтириб ўтди. Партия съездида берилган бу кўрсатма биз учун ҳаракат программасидир. Биз янги-янги имкониятларни қидиришимиз, резервларни аниқлашимиз, пахта етиштиришни янада кўпайтириш йўлларини топишимиз керак.

Ўзбекистон Компартиясининг XIX съездида биз ўнинчи беш йиллик охиригача республикада пахта етиштиришни олти миллион тоннага етказиш тўғрисида қарор қабул қилдик ва КПСС XXV съездини шунга ишонтирдик. Бу — жами ҳарид планидан 200 минг тонна ортиқ ва қатъий белгиланган пландан 955 минг тонна кўпдир. Умуман беш йиллик мобайнида эса ялпи пахта ҳосилини 28 миллион тоннага етказиш мўлжалланмоқда. Тўққизинчи беш йилликка нисбатан 3 миллион 530 минг тонна ортиқ пахта етиштирилади.

Шу маррага чиқиб олмоқ учун бу йил камида 5 миллион 300 минг тонна, 1977 йилда 5 миллион 400 минг тонна, 1978 йида 5 миллион 600 минг тонна, 1979 йилда камида 5 миллион 800 минг тонна ва 1980 йилда 6 миллион тонна пахта етиштириш зарур.

Бу — осон вазифа эмас, албатта. Уни амалга ошириш учун зўр ғайрат билан меҳнат қилиш, ҳамма куч ва имкониятларимизни сафарбар этиш, ер-сув ва меҳнат ресурсларидан, давлат ажратиб бераётган моддий-техника воситаларидан янада тўла-тўкис фойдаланиш лозим бўлади. Айни вақтда белгиланган марраларга эришиш реал ишдир. Пахта етиштиришнинг бундай даражаси пахтачиликни ривожлантириш суръатларининг ҳар қайси беш йилликда қонуниятли ўсишига мувофиқ келади.

Саккизинчи беш йилликда пахта етиштириш аввалги беш йилликка нисбатан 19 процент, тўққизинчи беш йилликда 23 процент кўпайган бўлса, ўнинчи беш йилликда 25 процент кўпаяди. Қандай қилиб бўлмасин биз ўсишнинг шу суръатини таъминлашимиз керак.

Биз пахтачиликни юксалтиришни бундан буён ҳам экинзорларни кенгайтириш ҳисобига ҳам, шунингдек ҳосилдорликни янада ошириш ҳисобига ҳам таъминлай берамиз. Ўртага қўйилган вазифага биноан 1980 йилга борганда пахтазорлар 1 миллион 880 минг гектарга етказилиши лозим. Алмашлаб экишни тўла ўзлаштириш таъминланган тақдирда биз ана шундай имкониятларга эга бўламиз. Ҳосилдорлик эса республика бўйича ўрта ҳисобда гектар бошига 32 — 33 центнерга етказилиши, яъни пахта етиштиришни кўпайтиришнинг 60 процентни ҳосилдорликни ошириш ҳисобига таъминланиши керак бўлади.

(Давоми иккинчи бетда).

ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ ДОКЛАДИ

(Боши биринчи бетда).

Биз пахтачиликни янада ривожлантириш соҳасида юксак марраларни белгилар эканмиз, давлатнинг катта ёрдамига ҳам таянамиз. Ўнинчи беш йилликда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини сифат жиҳатидан ўзгартириш учун республикага 9 миллиард сўм, яъни шундан аввалги беш йилдагига нисбатан 2 миллиард сўм кўп пул ажратилади. Колхозлар ўз маблағларидан камида икки миллиард сўм сарфлай оладилар. Мелиорация ва сув хўжалиги қурилиши ҳажми, техника, ўғит ва бошқа моддий-техника ресурслари етказиб бериш кўпайтирилади.

Ҳамма колхоз ва совхозлар пахта етиштиришни анча кўпайтиришлари лозим. Қорақалпоғистон АССР пахтакорлари 1980 йилда 410 минг тонна, Андижон области — 645, Бухоро области — 560, Жиззах области — 350, Қашқадарё области — 555, Наманган области — 475, Самарқанд области — 575, Сурхондарё области — 520, Сирдарё области — 410, Тошкент области — 475, Фарғона области — 620, Хоразм области — 445 минг тонна пахта беришлари керак.

Ҳар бир колхоз, совхознинг имкониятларини ҳар тарафлама чуқур ўрганиб, шу асосда беш йилликнинг ҳар бир йилида пахта етиштиришни кўпайтириш тадбирларини ишлаб чиқиш — область партия комитетларининг, автоном республика, барча областлар ва районлардаги совет, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги органларининг энг зарур вазифасидир.

Ингичка толали пахта етиштиришни янада кўпайтириш масаласига алоҳида эътибор берилиши лозим. Кейинги йилларда республикада бу соҳада анчагина иш қилинди. Бултур ана шу қимматли хом ашёдан 240 минг тонна етиштирилди. Кўпгина колхоз ва совхозлар гектар бошига 35 — 40 центнер пахта олиб, юксак ҳосилдорликка эришдилар.

Шуни очиқ айтиш керакки, ингичка толали пахта етиштиришни кўпайтириш учун мавжуд имкониятлардан ҳали яхши фойдаланилмаётир. Ўнинчи беш йилликда мавжуд резервлардан тўлиқроқ фойдаланиш зарур. Республикада пландан ташқари қилинадиган харидни ҳам бирга қўшиб 1976 йилда давлатга 260 минг тонна ингичка толали нав пахта сотиш ва 1980 йилда шу нав пахтасини сотишни 350 минг тоннага етказиш плани белгиланган. Аммо бундан анча кўп пахта беришимиз мумкин. Шу йилнинг ўзидаёқ камида 270 минг тонна пахта етиштириш белгиланмоқда, беш йиллик охиригача биз ингичка толали пахтанинг ялпи ҳосилини кам деганда 400 минг тоннага етказа оламиз. Беш йил мобайнида шу қимматли хом ашёни етиштиришни камида 1,6 миллион тоннага етказамиз ёки тўққизинчи беш йилликдагидан 1,5 баравар кўпайтирамиз.

1976—1980 йилларда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий йўналишларида белгиланганидек Қарши даштида ингичка толали нав пахта етиштириладиган катта районни барпо этишимиз керак. Бу ердаги Қарши, Ульянов, Косон, Нишон районларининг хўжаликлари ингичка толали нав пахтани муваффақият билан етиштиришлари мумкин. Қашқадарё область партия комитети билан область ижроия комитети бу масалани атрофлича ўрганиб чиқиб, районларни ингичка толали пахта етиштиришга ихтисослаштиришга доир таклифларни киритишлари, беш йилликнинг ҳамма йилларида шу нав пахтасини етиштириш ҳажмларини белгилаб чиқишлари керак.

Сурхондарё, Бухоро ва Наманган областларида ҳам қўшимча тадбирлар ишлаб чиқилиши зарур.

Беш йиллик охиригача Сурхондарё областида камида 230 минг тонна, Қашқадарё областида 126 минг тонна, Бухоро областида 34 минг тонна ва Наманган областида 10 минг тонна ингичка толали пахта етиштириш таъминланиши керак. Бу — минимум программадир. Батафсил тадбирларни ишлаб чиқиш пайтида бу программани асос қилиб олиш керак.

Ўнинчи беш йилликнинг катта пахта хирмони йўлидаги кураш бошланди. Бизнинг жанговар вазифамиз — бу йил 1974 йилги рекорддан ўзиб кетишдан — мамлакатга камида 5 миллион 300 минг тонна пахта беришдан иборат. Биринчи йилдан яхши иш умуман беш йилликнинг муваффақиятини ҳал этади.

Буни тушунган кўпгина колхозлар, совхозлар, районлар янги-янги имкониятлар ва резервларни қидириб топмоқдалар. Тошкент ва Сурхондарё областларининг партия ташкилотлари катта ташкилотчилик ва сиёсий иш ўтказдилар. Пойтахт областининг пахтакорлари бу йил контрактация планидаги 405 минг тонна ўрнига 450 минг тонна, Сурхондарё областининг пахтакорлари эса пландаги 450 минг тонна ўрнига 500 минг тонна пахта, шу жумладан 175 минг тонна ингичка толали пахта етиштириш учун курашмоқдалар. Олинган мажбуриятлар амалий иш билан мустаҳкамланмоқда. Чигит қисқа муддатларда экилиб, бир текис ундириб олинди, ғўза парвариши ишлари яхши ташкил этилди.

Тошкентлик ва сурхондарёлик деҳқонлардан ибрат олган Амударё, Жалолқудуқ, Қоракўл, Пахтакор, Қарши, Учқўрғон, Пахтачи, Шўрчи, Оқ олтин, Юқори Чирчиқ, Қува ва Қўшкўпир районларининг пахтакорлари ҳам оширилган мажбуриятлар қабул қилишди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети шу областлар ва районларнинг ватанпарварлик ташаббусини маъқуллаб, ҳамма пахтакорлар улардан ўрнак олиб, ўнинчи беш йилликнинг биринчи йилида янги ютуқлар билан Ватанни қувонтирадилар, деб умид қилмоқда.

Автоном республика ва областларнинг деҳқонлари юксак марраларни белгиламоқдалар. Қорақалпоғистон колхоз ва совхозлари бу йил 355 минг тонна, Андижон области 595 минг тонна, Бухоро области 510 минг тонна, шу жумладан 18 минг тонна ингичка толали пахта, Жиззах области 280, Қашқадарё области 415, шу жумладан 70 минг тонна ингичка толали пахта, Наманган области 430, шу жумладан 7 минг тонна ингичка толали пахта, Самарқанд области 510, Сирдарё области 345, Фарғона области 570, Хоразм области 415 минг тонна пахта бериш мажбуриятини олдилар.

Қўйилган мақсадга эришиш учун қишлоқдаги бутун ташкилотчилик ва сиёсий ишларимизнинг савиясини анча ошириш, бу ишга кенг кўлам бахш этиш, олдимизга қўйилган вазифанинг, мамлакатни пахта билан таъминлаш учун давлат, партия ва халқ олдидаги юксак масъулиятимизнинг моҳиятини ҳар бир раҳбар ходимнинг ва мутахассиснинг, ҳар бир пахтакорнинг онгига етказиш зарур.

Биз ўнинчи беш йилликда пахта сифатини яхшилашга доир катта тадбирларни амалга оширишимиз керак. Бу вазифани ҳал этишда селекциячи олимларимиз муҳим роль ўйнайдилар, улар пахтанинг толасининг сифати юқори бўлган серҳосил навларини ва аввало V типдаги толаси бўлган ўрта толали ва I ҳамда II типдаги толаси бўлган ингичка толали навларини етиштириш соҳасидаги ишни кучайтиришлари керак. Ҳозирча «Қизил ровот» С-6035 ва С-6037 навлари шу шартларга мос келади. Ўтган йилларнинг тажрибасидан фойдаланиб, шу навларни жадал кўпайтиришни таъминлаш лозим. Иккинчидан, тажриба муассасаларида пайдо бўлаётган ҳамма янги яхши навларни тезроқ жорий этиш керак.

Пахтанинг сифати қандай бўлиши далада ҳал этилади ва агротехника савиясига ҳам боғлиқ бўлади. Олимларимиз пахта етиштиришнинг юқори сифатли ҳосил унишини таъминлайдиган агротехникасига доир конкрет тавсияларни ишлаб чиқишлари лозим.

Аммо биз далада яхши ҳосил етиштирилган бўлсада, пахтани териш, асраш ва қайта ишлаш вақтида толанинг сифати кескин пасайиб кетаётган ҳолларга тез-тез дуч келиб турибмиз. Шу муносабат билан баъзи масалалар ва аввало машинада терилган пахта хусусидаги масала кечиктирмай ҳал этилиши керак.

Териш технологиясига қаттиқ риоя этилишини таъминлаш зарур. Навларнинг аралашиб кетишига йўл қўймаслик учун чаноқларнинг 55-60 проценти очилган пайтида машина теримига киришиш керак. Бироқ ҳосил тўла очилган шароитда пахта теришнинг иқтисодий жиҳатдан манфаатли эканлигини ҳисобга олиб, ярусма-ярус пахта терадиган машиналарни ишлаб чиқаришга тезроқ жорий қилиш зарур.

Шу йилдан бошлаб иттифоқ ҳукумати биринчи ва иккинчи сорт пахта кўпроқ чиқадиган машина терими пахтаси учун рағбатлантирувчи ҳақ белгилади. Бу — жуда яхши тадбир. Аммо тайёрлов пунктлари пахтани бригадама-бригада алоҳида қабул қилиш, асрашни йўлга қўйсалар, бу тадбир янада таъсирчан бўлар эди. Чунки пахтани бевосита етиштирувчи кишилар маҳсулот сифати учун жавоб беришлари ва рағбатлантирилишлари кераклиги мутлақо равшан. Ҳозир бу ишда эгасизлик ҳукм сурмоқда, ҳамма бригадаларнинг пахтаси хўжалик миқёсида ўртача баҳоланмоқда. Госплан, Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва Пахта тозалаш саноати министрлиги бу масалани синчиклаб ўрганиб, тубдан ҳал этишлари лозим.

Пахта ва толанинг сифатини оширишда пахтани қабул қилиш, асраш ва қайта ишлашнинг тўғри технологияси муҳим роль ўйнайди. Илмий асосланган технология бир вақтлар ишлаб чиқилган эди. Бу технология шундан иборат эдики, машинада терилган пахтанинг ҳаммаси тайёрлов пунктига келтирилиши биланоқ поток усулда қуритиш-тозалаш цехидан ўтказилар ва шундан кейингина узоқ вақт сақлаш учун хирмон қилиб қўйилар эди. Шу технология шароитида пахта дарҳол кондицион намлик даражасига етказилар ва ҳали тиғизланмаган ҳолатда хас-чўплардан яхши тозаланар эди. Айни шу мақсадда қуритиш-тозалаш цехлари қурилган ва пахта қоп-қанорсиз ташиш учун махсус прицеплар тайёрланган эди.

Бироқ мазкур технологияга йил сайин амал қилинмаётир, хўжаликларда машинада териб келтирилган пахта, одатда дарҳол хирмон қилиб қўйилмоқда, баъзан намлиги йўл қўйилган нормадан ортиқ бўлиб қолмоқда. Йил мобайнида пахтанинг кўпи билан 50 проценти қуритиш-тозалаш цехларидан ўтказилмоқда, поток ҳолатда эса мутлақо ўтказилмаяпти. Кейинги йилларда янги қуритиш-тозалаш цехларини қуриш суръатлари ҳам жуда пасайиб қолганлигини айтиш керак. Республика Пахта тозалаш саноати министрлиги билан Қишлоқ хўжалик министрлиги пахта сифатини ошириш йўлидаги ҳамма тўсиқларни олиб ташлаш учун узил-кесил чораларни кўрадилар, деб умид қиламиз.

Ишлаб чиқаришни янада ихтисослаштириш ва концентрациялаш пахтачиликни юксалтиришда муҳим аҳамиятга эга бўлиши лозим. Шу беш йилликда биз пахтачилик колхозлари ва совхозларини ихтисослаштиришни тўла-тўкис туталлашимиз лозим. Улар товар маҳсулотдан фақат пахта, сут ва пилла, шунингдек алмашлаб экиладиган экин сифатида дон етиштирадиган бўлишлари керак. Гўшт ва мева-сабзавот маҳсулотларини ихтисослаштирилган хўжаликлар, хўжаликлараро комплекслар ва аграр-саноат бирлашмалари етиштиришлари лозим.

XXV съезд ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ўнинчи беш йилликнинг бош вазифаларидан бири эканлигини белгилаб берди. «Самарадорликка зўр бериш, — деди ўртоқ Л. И. Брежнев съездда қилган Ҳисобот докладида, — бутун иқтисодий стратегиямизнинг жуда муҳим таркибий қисми эканлиги ҳақида қайта-қайта гапиришга тўғри келади».

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қишлоқдаги иқтисодий ишни яхшилаш масалаларига кўп эътибор бермоқда. Пахтачилик хўжаликларини ихтисослаштириш ва йириклаштириш негизида колхоз ва совхозларнинг экономикаси анча мустаҳкамланди, деҳқонларнинг меҳнат ҳақи бирмунча кўпайди. Энди колхозлар ишлаб чиқаришни ривожлантиришга, маданий-маиший қурилишга катта-катта маблағ ажратишга қодир бўлиб қолдилар.

Аммо пахтачиликнинг самарадорлигини оширишда ҳали кўпгина нуқсонлар бор. Бир қанча областларда бу масалаларга тузук аҳамият берилмаяпти. Контроль бўшашганлиги натижасида кўпгина хўжаликларда пахта етиштириш учун меҳнат ва моддий-молиявий чиқимлар ҳаддан ташқари кўпайиб кетишига йўл қўйилмоқда, маҳсулот таннархи камайиш ўрнига, кўпчилик хўжаликларда ошиб кетмоқда. Агар Тошкент ва Сирдарё областларининг колхозларида бултур ҳар гектар пахтазорга 1000, 1200 сўм сарф қилинган бўлса, Андижон, Фарғона, Қашқадарё, Наманган областлари колхозларида 1350 сўмдан кўпроқ чиқим қилинди. Шу сабабли Сирдарё ва Тошкент областларида ҳар тонна пахта 160 сўм соф фойда берган ҳолда Фарғона областида 103 сўм, Қашқадарё областида 110 сўм, Бухоро областида атиги 53 сўм соф фойда берди.

Кейинги йилларда харид нархлар анча оширилган бўлишига қарамай пахта етиштиришга бўлаётган чиқимнинг кўплиги орқасида ана шу асосий тармоғимизнинг рентабеллиги бир қанча область ва районларда ҳамон паст бўлиб турибди.

Биз техника сотиб олишга жуда кўп маблағ сарф қилаяпмиз. Аммо бир қанча хўжаликларимиз уни яхши асраш ва ундан серунум фойдаланиш тўғрисида яхши ғамхўрлик қилмаяпти. Шу масала ўрганиб кўрилганида айрим областларда техника 3—3,5 йилда батамом янгиланаётганлиги маълум бўлди. Ҳолбуки, машиналарнинг нормал хизмат муддатлари камида 5-8 йил қилиб белгиланган. Бу — фонд самарадорлиги пастлигининг сабабларидан биридир.

Кўриб турибсизларки, ўртоқлар, бизда ҳали иқтисодий масалаларда камчилик ва нуқсонлар кўп. Область ва район партия комитетлари бу муҳим иш билан конкрет ва чуқурроқ шуғулланишлари, камчиликларини аниқлаб, тугатишлари лозим. Маблағни тежаб-тергаб сарфлашга, техникадан серунум фойдаланишга, меҳнат ресурсларидан ўринли фойдаланишга, ҳар гектар ернинг самарасини оширишга интилиш зарур. Хуллас, биз иқтисод ва тежамкорлик учун, ўнинчи беш йилликда колхоз-совхоз ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ошириш учун чинакам умумхалқ юришини ташкил этишимиз керак.

Республикамиз пахтачилиги — асосий, энг сердаромад тармоқ бўлиб, колхоз ва совхозлар бойлигининг бош манбаидир. Иқтисодий ишни яхшилаш йўли билан биз пахтанинг республика равнақидаги ролини янада баланд кўтаришимиз мумкин бўлади.

Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги меҳнатчилари ўтган беш йилликда қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларида юқори натижаларга эришдилар. Дон, гўшт, сут, пилла, мева-сабзавот ҳамда деҳқончилик ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини харид қилиш беш йиллик халқ хўжалик планлари муваффақиятли бажарилди. Бултур дон харид қилиш 1970 йилга нисбатан 38 процент, шу жумладан шоли харид қилиш 1,7 баравар, маккажўхори харид қилиш 60 баравардан зиёд, мева-сабзавот харид қилиш 1,8 баравардан ортиқ, гўшт 35 процент, сут 43 процент, тухум 1,8 баравар, пилла 23 процент кўпайди. Маҳсулот етиштириш экинзорларни кенгайтириш ҳисобигагина эмас, шу билан бирга интенсивлаш, далаларнинг ҳосилдорлигини ошириш ва чорвачилик маҳсулдорлигини кўпайтириш ҳисобига ҳам ортиб борди. Қишлоқ хўжалигининг интенсивлигини оширишда хўжаликлараро кооперация ва аграр-саноат интеграцияси негизида ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва концентрациялаш, тармоқларни саноат асосига кўчириш соҳасида республикада қилинган катта иш муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Ўнинчи беш йилликда ҳамма тармоқларни юксалтириш соҳасида катта-катта вазифалар турибди. Биз дон етиштиришни шу йилнинг ўзидаёқ 2,2 миллион тоннага, беш йиллик охирига борганда тўрт миллион тоннага етказишимиз лозим. Сабзавот, полиз маҳсулотлари, мева ва узум етиштириш ортади. Бу йил тўрт миллион тонна мева-сабзавот маҳсулотлари, беш йиллик охирига борганда эса камида олти миллион тонна шундай маҳсулотлар етиштирилади.

Биз ўртоқ Л. И. Брежневнинг аҳолининг эҳтиёжларини шу ернинг ўзида етиштирилган озиқ-овқат маҳсулотлари ҳисобига янада тўла-тўкис қондириш тўғрисидаги йўл-йўриқларини бажара бориб, чорвачиликни янада анча юксалтиришни таъминлашимиз керак. Интенсив методларни жадал жорий этиш, маҳсулдорликни ошириш ҳамда чорва туёғи ва паррандаларни кўпайтириш, ем-хашак базасини янада мустаҳкамлаш лозим. Алмашлаб экиш жорий этилаётганлиги муносабати билан ем-хашак экинлари экиш учун етарли ер ажратилмоқда. Ем-хашак экинларининг ҳосилдорлигини кўтаришга, яйловларни яхшилашга, ем-хашак сифатини оширишга кўпроқ эътибор бериш зарур. Сенаж, сервитамин талқон, донадор озуқа, хлорелла ишлаб чиқариш кўпайтирилиши керак. Чорвачиликни ва бошқа тармоқларни ихтисослаштиришни кучайтириш ҳамда бу тармоқларни саноат негизига кўчириш, республика қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида техника тараққиётини жадаллаштириш зарур.

ЕРЛАРНИ ИРРИГАЦИЯЛАШ ВА МЕЛИОРАЦИЯЛАШ

Ерларни ирригация ва мелиорациялашни бутун чоралар билан ривожлантириш ҳозирги босқичда партия аграр сиёсатининг энг муҳим таркибий қисмидир. КПСС XXV съезди сув хўжалиги қурилишининг, янги суғориладиган ерларни ўзлаштиришнинг янги кенг кўламдаги марраларини белгилаб берди. Республикамиз шароитида ирригация ва мелиорация бутун қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг негизи бўлиб, ҳамиша алоҳида ўрин олиб келмоқда. Республикада сув хўжалиги қурилиши ва суғориш системаларини ишлатиш хизматини мустаҳкамлаш ва юксак даражага кўтариш учун кўп иш қилинмоқда. Бу ишда КПСС Марказий Комитети ва Иттифоқ Совети бизга кун сайин эътибор бериб катта ёрдам кўрсатмоқдалар, ирригация иншоотларини қуриш, янги ерларни комплекс ўзлаштириш учун кўп маблағ ажратиб бермоқдалар. Давлат 1965—1970 йилларда шу мақсадда 2,2 миллиард сўм ажратиб берган бўлса, тўққизинчи беш йилликда биз 4,5 миллиард сўмни ёки икки баравар ортиқ маблағни ўзлаштирдик. Ўнинчи беш йилликда 5,9 миллиард сўм, ёки ўтган беш йилликдагига нисбатан 1,4 миллиард сўм ортиқ маблағ ажратиб берилади.

Ҳозирги кунда республиканинг сув хўжалиги кўп тармоқли мураккаб системадир. Ирригация-мелиорация объектларини қуриш жараёни, ремонт ишлари ва суғориш системаларини ишлатиш хизмати тобора саноат негизига кўчирилмоқда. Ҳамма жойда қурилишнинг прогрессив методлари жорий қилинмоқда, бошқаришнинг автоматлаштирилган системалари қўлланилмоқда. Тобора кўп янги ерлар комплекс тарзда ўзлаштирилмоқда, ҳар хил маданий-маиший объектларга эга бўлган обод посёлкалар барпо этилмоқда. Республикадаги сув хўжалиги ташкилотлари пудрат ишларининг йиллик ҳажми бир миллиард сўмдан ошиб кетди.

Республикада ўтган беш йилликда 511 минг гектар суғориладиган ер ишга туширилган. Бу ерларда 50 та янги совхоз ташкил этилди, 545 минг гектар майдондаги ерларнинг мелиоратив ҳолати яхшиланди. 205 минг гектар майдон яхши текислаб олинди. Олти поғонали насос станциялар каскади бўлган Қарши магистрал канали, Аму—Бухоро машина каналининг иккинчи навбати, Москва номли, Катта Наманган, Боботоғ машина канали каби йирик ирригация каналлари, Қорақалпоғистон АССРда бир қанча магистрал каналлар қурилди. Андижон сув омбори қурилиши ниҳоясига етай деб қолди. Гуямўйин гидроузелидаги ишлар қизитиб юборилди.

Кейинги йилларда дарё лар сувининг камайиб кетганлиги республика районларининг кўпчилигида сув танқислигига сабаб бўлди. 1974 ва 1975 йилларда айниқса сув танқис бўлди. Шу йилларда барча суғориш системаларида сув камайиб кетди, айрим манбаларнинг сув билан таъминланиши эса норманинг 30-40 проценти миқдорида бўлди. Бу ҳол область ва районлардаги қурувчилар ҳамда сув хўжалиги мутахассисларидан, партия ва совет органларидан қўшимча сув ресурсларини қидириб топиш учун фавқулодда чоралар кўришни талаб этди.

Сув танқислигига қарши курашда жуда катта ҳажмдаги ишлар бажарилди. Кўрилган тадбирлар, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги ходимларининг зўр ғайрат билан қилган меҳнати пахта етиштириш соҳасида юксак натижаларга эришишда жуда катта аҳамиятга эга бўлди. Хуллас, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги ходимлари шу йилларда яхши меҳнат қилдилар ва энг юксак баҳо олишга сазовордирлар.

Ўнинчи беш йилликда тағин ҳам улуғвор вазифалар турибди. 492 минг гектар янги ерни, шу жумладан колхоз маблағлари ҳисобига 30 минг гектар ерни ўзлаштириш кўзда тутилган.

Давлат капитал маблағлари ҳисобига Қорақалпоғистон АССРда 90 минг гектарга яқин, Андижон областида 8 минг, Бухоро областида 18 минг, Жиззах областида 42 минг, Қашқадарё областида 132 минг, Наманган областида 9 минг, Самарқанд областида 24 минг, Сурхондарё областида 40 минг, Сирдарё областида 31 минг, Тошкент областида 25 минг, Фарғона областида 10 минг, Хоразм областида 33 минг гектар ерни ўзлаштириш мўлжалланади.

Андижон, Толимаржон сув омборлари ва Туямўйин гидроузели қурилиши давом эттирилади. Бу йил Қашқадарё областининг шимолида Ҳисорак сув омбори қуриш учун тайёргарлик ишлари бошлаб юборилади.

Ўнинчи беш йилликда Тўполанг, Сўх, Шўркўл сув омборларини, шунингдек Жиззах областида Зомин, Қоровултепа, Сирдарё областида Хўжамушкент, Қашқадарё областида Деҳқонобод, Самарқанд областида Қоратепа, Фарғона областида Қўрғонтепа, Андижон областида Отчопар, Наманган областида Эскиер, Қорасув, Чортоқ сув омборлари каби 13 та кичик сув омборлари қуриш кўзда тутилган.

Буларнинг ҳаммаси суғориладиган деҳқончиликни анча кенгайтиришимиз учун имконият яратиб беради. Бу — пахта ва деҳқончилик ҳамда чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштиришнинг мўлжалланган ҳажмларини сўзсиз бажаришнинг асосий гаровидир.

Биз ана шу улкан программани бажариш учун барча қишлоқ хўжалик ташкилотларининг ишини янада юксакроқ даражага кўтаришимиз, мавжуд камчиликларни билан зўр сабот-матонат билан бартараф қилишимиз керак. КПСС Марказий Комитетининг қурилиш ишлари самарадорлигини ва сифатини ошириш тўғрисидаги талабларини эътиборга олганда, план интизомини бузиш, капитал маблағларни сочиб юбориш, қурилиш техникаси ва ер қазийдиган техникадан қониқарсиз фойдаланиш каби фактларга асло йўл қўйиш мумкин эмас.

Янги ўзлаштирилган ерларни кам-кўсти билан топшириш — жиддий камчиликларнинг биридир. 1975 йилда 140 минг гектар ер ишга туширилди. 1976 йилда атиги 111 минг гектар ердан деҳқончиликда фойдаланилмоқда. Ўзлаштирилган ерларнинг жуда катта майдонлари бу йил қишлоқ хўжалик оборотига киритилмади — Қашқадарё областида 14,5 минг гектар, Сирдарё областида 4,4 минг, Жиззах областида 2 минг гектар ер, шунингдек, Фарғона ва Хоразм областларида ўзлаштирилган ерларнинг бир қисми деҳқончиликда фойдаланилмади. Жойлардаги партия, совет ва хўжалик органлари янги ерларни ўзлаштириш масалалари билан яхшироқ шуғулланишлари ва янги ерларнинг ҳар гектари учун 4 минг сўмдан тортиб 6 минг сўмгача пул сарфлаётганлигимизни эсдан чиқармасликлари керак.

Республикада ерларни мелиорациялаш учун ҳар йили кўп маблағ ажратиб берилмоқда. Аммо коллектор-зовур шохобчалари лойиҳаларга хилоф суратда сифатсиз қурилаётганлигини кўрсатадиган фактлар оз эмас. Бунинг натижасида унумдор ерларнинг бир қисми қишлоқ хўжалик оборотидан чиқиб қолмоқда. Бунга йўл қўйиш мумкин эмас. Ер бизнинг асосий бойлигимиздир ва биз ҳеч кимнинг ерга масъулиятсизлик билан қарашига йўл қўймаймиз. Партия ташкилотлари ишнинг шу участкасида назоратни кучайтиришлари, суғориладиган ерларга бепарво муносабатда бўлаётган ходимларга нисбатан талабчанликни оширишлари лозим.

Янги совхозларни комплекс тарзда қуришга келганда бу ишда ҳали кўп камчиликлар борлигини очиқ айтиб ўтиш керак. «Главсредазирсовхозстрой», Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, «Узглавводстрой», Қишлоқ қурилиши министрлиги, «Узколхозстрой» раҳбарлари уй-жой ва коммунал-маиший объектлар қурилишининг сифати масалаларига кўпроқ эътибор беришлари, совхоз посёлкаларини сув билан, электр энергия, газ, телефон алоқаси воситалари билан таъминлаш масалаларида кўпроқ сабот-матонат кўрсатишлари зарур. Совхозлар қурилишини 8-10 йилга чўзиб юбормай, уч-тўрт йил мобайнида тўла-тўкис тугаллаш керак. Қишлоқ хўжалиги министрлиги ихтиёрига топширилган совхозларда «Главсредазирсовхозстрой» лойиҳаларда кўзда тутилган объектларни қуриш соҳасидаги ишларни бир неча йилдан буён бажармай келмоқда. Главка ва бошқа қурилиш министрликлари ҳамда идораларининг раҳбарлари мавжуд камчиликларни йўқотиш учун амалий чораларни кўришади, деб умид қиламиз.

Суғориладиган ерларнинг талайгина қисмида ёпиқ қувур дренажлари бор. Мирзачўл, Қарши, Сурхон—Шеробод даштларида бу соҳада кўп иш қилинмоқда. Мирзачўлда ёпиқ дренажни ишлатиш соҳасида кўп йиллик тажриба унинг жуда катта афзалликларга эга эканлигини кўрсатди. Ишга тушириш учун кам маблағ сарфланганлиги ҳолда ердан тўла файдаланиш таъминланади ва энг муҳими шуки, мақбул мелиорация режими доим таъминлаб турилади. Аммо республикада ёпиқ горизонтал дренаж системалари қурилиши ҳали чекланган миқёсларда олиб борилмоқда. Ваҳолонки фақат бир совхозда, масалан, Сурхондарё областидаги «Толимаржон» совхозида суғориладиган майдоннинг 27 проценти очиқ коллектор ва зовурлар билан банд. Ҳар бир районда бундай майдонларни минг-минг гектарлаб топиш мумкин. Бутун республикада эса суғориладиган 150 минг гектарга яқин ер очиқ коллектор ва зовурлар билан банд. Бу — жуда катта резервдир. Ёпиқ горизонтал зовур қуриш республиканинг ҳамма областлари учун муҳимдир. Бу деҳқончилик маданиятини юксалтириш, далаларнинг ҳосилдорлигини оширишнинг муҳим йўналишларидан биридир. Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги бу масалани эътибор билан ўрганиб чиқиши, ёпиқ зовур қуриш тадбирларини ишлаб чиқиши ва зовурларнинг навбатма-навбат қурилишини белгилаб бериши зарур.

Сув тақсимлаш тўғрисида бир неча сўз. Ўтган йиллардаги сув танқислиги бизда сувни тақсимлаш масалаларида кўп нуқсонлар борлигини кўрсатди. Республика Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги бу ишда давлат тартибини ўрнатиши керак. Сувдан фойдаланиш планини эътиборга олиб, суғориш учун ишлатиладиган сувни тўғри тақсимлаш, сувнинг талон-торож қилинишига йўл қўймаслик керак, суғориш учун ишлатиладиган сувнинг ҳар литри ҳосилни кўпайтириш учун хизмат қилиши керак. Ўтган йили айрим раҳбарларнинг областлар ўртасида ва районлар ўртасида сувни тақсимлаб бериш масалаларига аралашганликлари тўғрисида сигнал олган эдик. Сувни тақсимлаш республика Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига топширилганлигини яна бир бор эслатиб ўтамиз. Бу министрлик раҳбарлари суғориладиган майдонларни сув билан таъминлаш учун шахсан жавобгардирлар.

Айрим районларда сув танқислигига қарши кураш объектларидаги ишлар ҳануз суст олиб борилаётганлиги бизни ташвишлантирмоқда. Бухоро, Наманган, Қашқадарё, Сурхондарё областларида насос станцияларини қуриш ва монтаж қилиш графиги бузилмоқда. Жойлардаги партия ва совет органлари, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, «Главсредазирсовхозстрой», «Узглавводстрой» суғориш даври учун мўлжалланган ҳамма ишларни тез орада ниҳоясига етказиш учун энг зарур чораларни кўришлари керак.

Ирригация ва мелиорация — ишимизнинг жуда муҳим соҳасидир. Партия ва совет органлари бу иш билан доим ва конкрет равишда шуғулланишлари, ирригация ва мелиорация ёрдами билан ернинг куч-қувватини оширишлари лозим.

ПАХТА ҲОСИЛДОРЛИГИНИ ОШИРИШ

Ҳосилдорликни ошириш пахтачиликни интенсивлаштиришнинг асосий омили ҳисобланади. Пахта етиштиришни кўпайтиришдаги энг муҳим резервимиз мана шунда.

Пахта ҳосилдорлик даражаси жиҳатидан катта потенциалга эга. Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-тадқиқот институтининг гидропоника йўли билан экан ўстириш тажрибаларида пахта ҳосили гектар ҳисобига 140 центнерга етди. Бу нарса ҳосилдорликни ошириш йўлида чекланмаган имкониятлар борлигидан далолат беради. Шу имкониятлардан фойдаланиш методларини эгаллаш олимлар ва практикларнинг муҳим вазифасидир. Республикада ҳар йили гектар бошига 40-50 центнер ва ундан кўп рекорд ҳосил олаётган минглаб юқори малакали пахтачилик миришкорлари бор. Кўпгина районлар юксак ҳосил етиштириб, шуҳрат қозондилар. Булар орасида Тўрткўл, Беруний, Амударё, Избоскан, Пахтаобод, Пахтачи, Денов, Жарқўрғон, Сариосиё, Шўрчи, Юқори Чирчиқ, Қуйи Чирчиқ, Янгийўл, Қува районлари ва Хоразм областининг ҳамма районлари бор. Улар ҳатто оғир келган ўтган йили ҳам гектар бошига 35 центнердан кўп пахта териб олдилар. Биз шуларнинг тажрибаларидан фойдаланиб, ўнинчи беш йилликда ҳосилдорликни оширишда янги-янги муваффақиятларга эришмоғимиз лозим. Қолоқ хўжаликларни илғорлар қаторига етказишга биринчи навбатда эътибор бермоғимиз зарур.

Ўтган беш йилликда ҳар йили юзлаб хўжаликлар гектар бошига камида 25 центнердан ҳосил олдилар. Ўтган йили шундай хўжаликлар 300 тадан ошиқ бўлди. Лекин ҳатто гектар бошига 20 центнер ҳам ҳосил етиштиролмаган бутун-бутун районлар бор. Фактлар шундан далолат берадики, мана шу районларда ва қолоқ хўжаликларда объектив омиллар билан бирга агротехникада ва ишларни ташкил этишда, меҳнат ва ер, сув ресурсларидан фойдаланишда кўпгина хатоликларга йўл қўйилган.

Бизнинг вазифамиз — ҳар бир шундай район, хўжалик, бригаданинг қолоқлигини чуқур таҳлил этиб, ҳосилдорликнинг пастлиги сабабларини ўрганиб чиқиб ва шу асосда қолоқликни бартараф этиш борасида конкрет тадбирларни амалга оширишдан иборатдир. Бу — пахта етиштиришни кўпайтиришнинг ғоят муҳим резервидир. Биз кам ҳосилли хўжаликларни илғорлар қаторига етказишни ҳар бир партия ташкилотининг жанговар вазифаси деб ҳисоблаймиз.

Хива районининг пахтакорлари пахта етиштиришни кўпайтиришда резервлардан фойдаланиш борасида қимматли ташаббус кўрсатдилар. Улар районда биронта ҳам қолоқ хўжалик бўлмаслиги учун курашаяптилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети шу ташаббусни маъқуллади ва республикамизнинг ҳамма областлари ва районлари бу ташаббусга қизғин қўшиладилар, деб умид қилади. «Қолоқлар бўлмайди» деган шиор остидаги ҳаракатни кенг ёймоқ керак.

Алмашлаб экишни тўла ўзлаштириш унумдорликни оширишнинг кучли воситасидир. У бутун деҳқончилик маданиятини юксалтиришнинг бош омилидир. Алмашлаб экилган ғўзанинг ҳосилдорлиги анча ошади ва бунинг устига далаларни вилт ва бошқа касалликлар юқишидан халос қилади.

Алмашлаб экиш самарадорлиги нақадар юксаклигини Учқўрғон районидаги Ленин номли совхоз мисолида билса бўлади. Бу ерда тўққизинчи беш йилликда алмашлаб экиш тўла ўзлаштирилгани ҳолда гарчи пахта майдонлари камайган бўлсада, лекин пахта етиштириш 7,7 минг тоннадан 13,3 минг тоннага кўпайди, чунки ҳосилдорлик гектар бошига 19 центнердан 35 центнергача чиқди. Шу хўжаликда беда етиштириш беш баравар кўпайди, ем-хашак билан боқиладиган сигир сути икки баравар кўпайди, совхознинг даромади эса қарийб икки баравар ошди.

Республикада, айниқса, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVII пленумидан сўнг алмашлаб экишни жорий этиш юзасидан кўп ишлар қилинди. Бедазорлар 150 минг гектардан зиёд, ёки қарийб ярим баравар кўпайди. Бу йил пахта майдонларининг бешдан бир қисмига беда ва бошқа экинлар экилди.

Алмашлаб экишни ўзлаштиришда Наманган, Самарқанд, Тошкент областларининг хўжаликлари, Янгиқўрғон, Уйчи, Нарпай, Пахтачи, Сирдарё, Жиззах районлари ва республиканинг бошқа кўп районлари, юзлаб колхозлар ва совхозлар яхши натижаларга эришдилар.

Шу билан бирга алмашлаб экишни ўзлаштириш борасидаги ишлар тегишли даражада олиб борилмаётган жойлар ҳам бор. Айрим хўжаликлар қишлоқ хўжалик экинларини жойлаштиришда лойиҳаларнинг асоссиз равишда бузилишига йўл қўймоқда. Алмашлаб экиладиган далаларда уй-жой ва ишлаб чиқариш бинолари қуриш ҳоллари ҳам учрайди. Хуторларни истиқболли посёлкаларга кўчириб ўтказиш ишлари сусткашлик билан олиб борилмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети яқинда қабул қилган қарорда 1980 йилгача республиканинг ҳамма хўжаликлари илмий асосланган алмашлаб экишни ўзлаштиришни поёнига етказишлари юзасидан конкрет тадбирлар белгилаб берилган. Қарор матбуотда эълон қилинди. Партия ташкилотларининг бурчи — ўнинчи беш йилликда ҳар бир хўжаликда алмашлаб экишни ўзлаштиришни тугаллаш борасидаги тадбирлар ишлаб чиқилишини таъминлаш, қабул қилинган қарорнинг бажарилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатишдан иборатдир.

Алмашлаб экишни жорий этаётганда суғориладиган карталарни йириклаштиришга, суғориш ва дренаж тармоқларини реконструкция қилишга, пахта далаларидаги тут дарахтларини кўчириб ўтказиш, далаларни текислашга кўпроқ эътибор бериш зарур.

Уруғчиликнинг яхши йўлга қўйилиши, юқори сифатли уруғлик экиш, мўл ҳосил олишда катта аҳамиятга эга. КПССнинг XXV съездида шу масалани муҳимлиги уқтириб ўтилди. Ўртоқ Л. И. Брежнев докладида бундай дейилган: «Мутахассисларнинг фикрича, замонавий асосда яхши ташкил этилган уруғчилик ҳосилдорликни камида 20 процент ошириши мумкин».

Бизда уруғчиликни яхшилаш, экиладиган уруғ сифатини ошириш борасида анча ишлар қилиб қўйилди. Шуни айтиш кифояки, биз мисли кўрилмаган қисқа муддат ичида вилтбардош Тошкент навларини кўпайтира олдик ва кейинги йилларда бизда бир миллион гектардан зиёд майдонга шу навлар экилмоқда. Биринчи ва иккинчи класс уруғликлар 80 процентдан ошади.

Шуларга қарамай, уруғчиликда ҳали кўп камчиликлар бор. Бу камчиликларнинг муҳими шуки, биринчи уч репродукциядаги уруғлик кам тайёрланади. Бултур шундай уруғлик атиги 50 процент бўлди.

Уруғчилик колхозлари ва совхозлари уруғчилик масалаларида муҳим роль ўйнайди. Улар бир қанча областларда ўз ишларини анча яхшилаб олдилар. Бултур Андижон, Фарғона ва Самарқанд областларининг уруғчилик хўжаликлари яхши сифатли уруғлик чигит тайёрлаш юзасидан белгиланган топшириқни ошириб бажардилар. Аммо Жиззах, Сурхондарё ва Наманган областларининг хўжаликлари белгиланган топшириқни бажарилишини таъминлай олмадилар. Агротехника қўпол равишда бузилган, уруғлик пахтани нам ҳолда териб давлатга топшириш ҳоллари учрайдики, улар уруғлик сифатини пасайтириб юборади. Заводларда ва тайёрлов пунктларида уруғлик пахтани сақлаш ва чигитини ажратиш қоидаларининг бузилишига ҳам йўл қўйилмоқда.

(Давоми учинчи бетда).

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ докладининг охири

(Боши иккинчи бетда).

Шу беш йилликда республиканинг уруғлик пахта етиштирувчи хўжаликлари олдида бутун уруғчилик системасини тағин ҳам такомиллаштириш ва тартибга солиш соҳасида катта вазифалар турибди. Қишлоқ хўжалик министрлиги Пахта тозалаш саноати министрлиги, Фанлар академияси, республиканинг бошқа илмий муассасалари билан биргаликда шу хусусда тегишли таклифлар тайёрлашлари зарур.

Селекциячиликнинг ривожлантирилиши пахта ҳосилдорлигини ошириб боришда катта роль ўйнайди. Республиканинг илмий-тадқиқот муассасалари, таниқли селекциячи олимлар янги серҳосил пахта навларини яратдилар ва уларни жорий этишда кўп иш қилдилар. Тўққизинчи беш йиллик ичида бешинчи марта сорт алмашуви ўтказилди. Натижада пахтанинг вилтга бардош бериши, ҳосилдорлиги кўтарилди ва тез етиладиган бўлди. V типидаги толаси бўлган вилтбардош «Қизил равот» нави, шунингдек I типдаги толаси бўлган ипак пахта нави кўпайтириш учун қабул қилиб олинди. Бошқа истиқболли навлар ҳам жорий этилиш арафасида турибди. Аммо, пахта етиштиришни янада кўпайтириш борасида турган селекция ишлари анча кучайтирилишини тақозо этади. Биз селекциячи олимларимиз самарали ишлашлари учун зарур ҳамма шарт-шароитларни яратиб бермоғимиз. уларни замонавий машина-ускуналар, теплицалар билан таъминламоғимиз, селекция ишларини ривожлантиришга кўпроқ маблағ ажратишимиз керак. Тарқоқликка барҳам бериш учун энг истеъдодли селекциячиларнинг бақувват комплекс группаларини тузмоғимиз, янги сермаҳсул навлар яратилишини тезлаштириш учун уларнинг ишини ягона план бўйича бир мақсадда борадиган қилиб ташкил қилмоғимиз керак. Селекция назарий асосларини ишлаб чиқмоқ учун генетик тадқиқотларни ҳамда турдош фундаментал фанларни ҳамма чоралар билан ривожлантириб бормоғимиз зарур.

Минерал ўғит ишлатиш пахта ҳосилдорлигини оширувчи энг асосий қудратли воситадир. Ялпи пахта ҳосилининг тахминан ярмини минерал ўғит ҳисобидан олаётганлигимиз маълум. Химиянинг бошқа воситалари — гербицидлар, ўсимликларни муҳофаза қилувчи воситалар, дефолиант моддалар ҳам ҳосилдорликни оширишга анча ёрдам бераяпти.

Республикада минерал ўғит самарадорлигини ошириш юзасидан анчагина ишлар қилиб қўйилди. Саккизинчи беш йилликда солинган бир тонна азот ҳисобидан ўрта ҳисобда 12 тонна пахта етиштирилган бўлса, тўққизинчи беш йилликда 13 тоннадан ошиб кетди.

Бултур Андижон, Тошкент областлари ва Қорақалпоғистон АССР пахтакорлари солинган ҳар тонна азот ҳисобига 14-15 тоннадан пахта етиштириб, жуда яхши натижаларга эришдилар. Шу область ва бошқа областларнинг кўпгина районлари, хўжаликлари солинган ҳар тонна ўғит ҳисобидан 17—19 тонна ва ундан кўп пахта оляптилар.

Аммо, республиканинг кўпгина хўжаликларида ўғитни сақлаш, ташиш ва ундан фойдаланишда ҳали жиддий камчиликлар бор. Шунинг учун бир хил шароитларда бўлган хўжаликлар ўғитдан турлича самарага эришадиган ҳоллар кўп учраб туради.

Республикага шу беш йилликда 21,5 миллион тонна — бундан аввалги беш йилликка нисбатан 2,5 миллион тонна кўп минерал ўғит ажратилади. Ўғит шунчалик кўп бўлгач, ундан тўғри фойдаланиш масалалари алоҳида муҳим аҳамият касб этади. Самарадорликнинг атиги 5 процент кўтарилиши республика миқёсида қўшимча миллион тонна ўғит солинишига ва беш йилликда бир миллион тонна пахта олинишига баравар келади.

Шунинг учун ҳам ўртоқ Л. И. Брежнев партия XXV съездида қилган докладида ишнинг мана шу томонига эътибор бериб, бундай деган эди: «Биз минерал ўғит ишлаб чиқаришни юксак суръатлар билан кўпайтираётган ҳозирги кунда шу ўғитдан рационал фойдаланиш муҳимдир. Бунинг учун ўғитни ташиш ва асраш вақтида исрофгарчиликни қисқартиришни ва ўғит сифатининг яхшиланишини таъминлаш лозим бўлган тадбирлар системаси билан бир қаторда агрохимия хизматини, ҳар бир хўжаликнинг хусусиятларини ҳисобга олиб, ҳосилни энг кўп кўпайтириш имконини берадиган ана шундай хизматни тўғри ва пухта йўлга қўйиш ҳам талаб этилади».

Биз КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг шу кўрсатмасини сўзсиз бажармоғимиз, республикада агрохимия хизматини ташкил этишни такомиллаштириш масалаларини ҳар томонлама кўриб чиқиб, шу ишдаги илғор тажрибаларни ўрганмоғимиз, ўғит сақлашни анча яхшиламоғимиз керак. Қишлоқ хўжалиги министрлиги билан «Узсельхозтехника» бирлашмаси шу масала юзасидан конкрет таклифлар тайёрлаб бермоғи зарур.

Ўғитни тўғри тақсимлаш — ўғит самарадорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга бўлади. Бизда бу ишда баъзан қўпол хатоликларга йўл қўйилмоқда. Бунда агрохимия картограммаларига тўла мос ҳолда ўғит солиш нормаларини белгилаб чиқишга эришиш энг муҳим ишдир. Маҳаллий ўғитлардан фойдаланишга ҳам катта эътибор бермоқ керак.

Бизда қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашувчи химиявий воситалар жуда кўп миқдорда ишлатилмоқда. Баъзи жойларда бутун майдонни профилактика мақсадида ишлаб чиқишга ўринсиз кўп берилиб кетиш натижасида ҳаддан ташқари кўп заҳарли дорилар бефойда сарфланаяпти, ташқи муҳит булғанаяпти. Бу ишда қатъий давлат тартиби ўрнатмоқ лозим.

Қишлоқ хўжалик министрлиги зараркунандалар пайдо бўлишини прогноз қилиш ва бу тўғрида сигнал бериш хизматини кескин равишда яхшиламоғи керак. Зараркунанда ўчоқларини дориси ердан туриб пуркаладиган аппаратлар билан йўқотиш одат тусига кириши лозим.

Кейинги йилларда республикада ғўза зараркунандаларига қарши биологик кураш методлари тобора кўпроқ ёйилмоқда. 1975 йилда 45 минг гектар ерда кемирувчи зараркунандаларга ва кўсак қуртига қарши шундай кураш методи қўлланилди. Бу эса яхши самара берди. Ғўза касалликлари ва зараркунандаларига қарши биологик кураш методларини янада ривожлантириш, шу билан бирга нотоксик химиявий препаратлар яратиш республика олимлари олдида турган муҳим вазифадир. Республика қишлоқ хўжалик министрлиги, фанлар академияси (ўртоқ Содиқов) шу масалаларни тез кўриб чиқиб, олдинда турган вазифаларни ҳал этишга олимларни сафарбар қилиш чораларини кўрадилар деб ишонамиз.

ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИ

Партия ташкилотининг фан-техника тараққиётини ривожлантириш масалаларига доимо эътибор бериб келаётганлиги республикада пахта етиштиришнинг ўсишига эришишнинг энг муҳим негизидир. Бизда комплекс механизация мўл ҳосил олишни таъминловчи илғор технология ва агротехника усулларини амалга оширишнинг муҳим воситаси бўлиб, пахтакорларнинг меҳнатини анчагина енгиллаштиришга имкон берди.

Партия ва ҳукумат қишлоқ хўжалигининг моддий техника базасини мустаҳкамлаш тўғрисида зўр ғамхўрлик қилмоқдалар. Тўққизинчи беш йилликда Ўзбекистоннинг колхоз ва совхозлари ҳар хил маркаларда жуда кўп трактор, пахта териш машиналари, юк автомобиллари, бошқа қишлоқ хўжалик техникаси олди. Буларнинг ҳаммаси меҳнат унумдорлигини оширишга хизмат қилади. Ўртоқ Л. И. Брежневнинг КПСС XXV съездида қилган докладида шу вазифанинг муҳимлиги равшан ифодалаб берилган. «Мамлакат олдида турган хилма-хил иқтисодий ва социал вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун, — деди Леонид Ильич, — меҳнат унумдорлигини тез ўстириш, бутун ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини кескин оширишдан бошқа йўл йўқ».

Республикада шу соҳада кўп ишлар қилинаяпти. Кўпгина ишларда, айниқса ҳосил ўрим-йиғимида меҳнат сарфи анча камайтирилди. Колхоз ва совхозларнинг техника билан таъминланишини ошириш пахтачиликдаги ҳамма асосий жараёнларни механизациялашдан ташқари деҳқончилик маданиятини юксалтиришга, қишлоқ хўжалик ишларини энг мақбул агротехника муддатларида сифатли қилиб ўтказишга имкон берди. Прогрессив усул ва технологияни жорий этиш йил сайин кенгайиб бормоқда. Экин майдонининг ярмидан ошиғи кенг қаторли усул билан, уруғликнинг учдан бир қисми аниқ экиш сеялкаларида экилаяпти, 75 процентдан ошиғи бир маҳалда гербицид моддалар билан қўшган ҳолда экилаяпти, пахтазорларнинг ярми қўш ярусли плуглар билан ҳайдалаяпти. Ғўза чилпиш ва пахтачиликдаги бошқа кўп ишлар механизация қилинаяпти. Буларнинг ҳаммаси пахтакор меҳнати сарфини камайтиришдан ташқари ҳосилдорликни оширишга ҳам ёрдам бераяпти.

Эндиликда механизаторлар ҳал қилувчи роль ўйнамоқдалар. Улар пахтачиликдаги жамики ишларнинг қарийб 75 процентини бажараяпти. Механизаторлик касби фахрли касб бўлиб қолди. Механизаторлар — қишлоқ хўжалиги ишчиларининг илғор отрядидир. Кенг профилдаги механизаторларнинг юксак меҳнати, ижодий меҳнат қилиши ва ҳар томонлама билимдонлиги техника тараққиётини доимо ривожлантириб бориши, меҳнат унумдорлигини оширишнинг заминидир.

Техника тараққиётини ривожлантиришга кўпроқ эътибор берилаётган Сирдарё, Жиззах, Тошкент областларининг хўжаликларида, Қорақалпоғистон АССРнинг совхозларида тўққизинчи беш йиллик ичида меҳнат унумдорлиги 20—30 процент кўтарилди. Бу жойларда ишларнинг юксак даражада механизациялашганлиги туфайли ҳар 100 киши куни ҳисобига 25—30 центнердан пахта етиштирилаяпти.

Кўпгина районлар, хўжаликлар янада юксак кўрсаткичларга эришдилар. 1975 йилда Қуйи Чирчиқ районининг колхоз ва совхозлари 100 киши кунига 40 центнердан пахта етиштириб, 1970 йилга нисбатан меҳнат унумдорлигини 35 процент оширдилар. Шу вақт ичида Денов районининг хўжаликларида меҳнат унумдорлиги 26 процент, Мирзачўлнинг бўз ер районларида бундан ҳам кўпроқ даражада ошди. Бундай мисоллар жуда кўп.

Аммо самарадорликнинг энг муҳим кўрсаткичи — меҳнат унумдорлиги ғоятда сусткашлик билан, асосан ҳосилдорликни ошириш ҳисобига кўтарилиб бормоқда. Бир қанча областларда 1 гектар пахтазорга меҳнат сарфи камаймаяпти. Бу жойларда техника сотиб олишга кўпдан-кўп маблағлар сарфлангани ҳолда меҳнат сарфи тегишли даражада пасайтирилишига эришилмаяпти. Масалан, тўққизинчи беш йиллик ичида Фарғона областининг колхозларида 1 гектар ер ҳисобига техника қиймати 1,4 баравар ошгани ҳолда шу вақт ичида 1 гектар пахтазорга меҳнат сарфи 22 киши куни кўпайган. Тўққизинчи беш йилликда Бухоро, Қашқадарё ва Хоразм областлари колхозларида меҳнат унумдорлиги камайди. Бу ғоят жиддий масала, ўртоқлар. Партия ташкилотлари КПСС XXV съездининг қарорларига мувофиқ меҳнат унумдорлигининг оширилишини таъминлаш масалаларига диққат-эътиборни кучайтиришлари, саноат-молия планларини ишлаб чиқишда меҳнат сарфи тўғри планлаштирилиши устидан назорат ўрнатмоқлари, пландан ташқари харажатлар бўлишига йўл қўймасликлари керак. Иккинчи томондан, қишлоқ жойларда бўш меҳнат ресурсларидан янада тўла фойдаланиш йўлларини изламоқ, шу масалани тезроқ ҳал қилмоқ керак.

Ўнинчи беш йилликда колхоз ва совхозлар моддий-техника базасини анча мустаҳкамлаш мўлжалланади. Республикага 92 мингта трактор, 30 мингта пахта териш машинаси, 35 мингта юк автомобили, 73 мингта трактор прицепи, бошқа кўп машина ва механизмлар берилади. Бу бизга пахтачиликда техника тараққиётини янада ривожлантиришга имкон беради. Бу вазифани ҳал этиш учун хўжаликларни техника билан қуроллантиришни янада оширишнинг ўзигина кифоя қилмайди, меҳнат унумдорлигини юксалтириш ҳам бунинг учун жуда катта резервдир. Колхоз ва совхозларда мураккаб машина ва механизмлар кўплиги қишлоқда инженер-техника хизматини анча яхшилаш, машина-трактор парки ремонти ва эксплуатациясини ташкил этиш вазифасини олдинга қўяди. Кўрилаётган чораларга қарамай, бизда бу ишда ҳали жиддий камчиликлар бор. Сельхозтехника корхоналари ҳозирча колхоз ва совхозлар машина-трактор паркининг ярмидан сал ошиғинигина ремонт қилиб улгураяпти. Хўжаликларнинг ўзи эса ремонт ишларини ҳамиша ҳам сифатли қилиб бажаролмайди. Кўпгина колхоз ва совхозлар техника хизматини бажарадиган воситалар билан жуда кам таъминланган. Қишлоқ хўжалик органлари ва «Узсельхозтехника» органларининг таъсири заифлиги натижасида профилактика ремонтларини ўтказишнинг такомиллаштирилган муддатларига риоя қилинмаяпти, бу эса кўпгина агрегатларни авария чиқадиган ҳолга келтириб қўймоқда. Қишлоқ хўжалик техникасини тўғри асраш яхши уюштирилмаган хўжаликлар ҳам бор, техникани вақтидан илгари яроқсизга чиқариш ҳоллари ҳамон учраяпти. Техниканинг аҳволи ва сақланиши устидан, машина ремонти ва уларга техник хизмат кўрсатиш сифати устидан давлат назорати жиддий равишда яхшиланиши керак.

Қишлоқ хўжалиги министрлиги, «Узсельхозтехника» ва «Узплодоовощвинпром» бирлашмалари, «Главсредазирсовхозстрой» ўнинчи беш йилликдаги планларида колхоз ва совхозларда ремонт базаларини анча ривожлантиришни, инженерлик хизматларини такомиллаштиришни, уларни юқори малакали кадрлар билан мустаҳкамлашни кўзда тутишлари керак.

Ўнинчи беш йилликда машина-трактор паркини анча такомиллашган трактор ва қишлоқ хўжалик машиналари билан кўпроқ даражада янгилашимиз лозим. Тошкент трактор заводида МТЗ-80Х тракторларини кўплаб чиқаришни ташкил этиш яқин фурсатдаги вазифадир. 1977 йилдан уларни кўплаб ишлаб чиқара бошлаш, беш йилликнинг охирига бориб эса бундай тракторлар ишлаб чиқаришни 12 мингтага етказиш керак. Бу нарса бизга пахтани кенг қаторлаб экиш, серунум агрегатларни қўллаш учун янада катта йўл очишимизга имкон беради.

Тўкилган пахтани қўлда териш заруратига барҳам берадиган янада серунум пахта териш машиналарини, шунингдек ҳосилни ярусма-ярус терадиган машиналарни ишлаб чиқара бошлаш масаласи етилди. Бу машиналар терилган пахта сифатини кескин равишда оширади. Ипак пахта терадиган машина ҳам ғоятда зарур. Ҳамма шу машиналарнинг намуналари аллақачон давлат синовларидан ўтган бўлсада, турли сабабларга кўра ҳали ҳам заводда ишлаб чиқарилаётгани йўқ. «Союзмашхлопководство» бирлашмаси, «Ташсельмаш» заводи ва бошқа заводлар шу масалаларни тезроқ ҳал этишлари керак. Коллективларни қилинадиган ишларни бажаришга отлантириш завод партия ташкилотларининг бурчидир.

Давлат синовларидан ўтган ва ишлаб чиқаришга тавсия этилган пахтани қоп-қанорсиз ташиш трактор поездларини, яхшиланган ОВХ-14М чанглатгич-пуркагич машинасини, такомиллаштирилган тола ажратиш машинаси, янги кўрак териш машинаси, ғўзапоя юладиган машина ва пахтачиликка аталган бошқа бир қанча машиналарни кўплаб ишлаб чиқаришга тайёргарлик ишларини кучайтириш ва бу ишларни ташкил этиш зарур. Бу машиналар ўнинчи беш йилликдаги янги авлод машиналари бўлади. Янги техникани жорий этиш вазифаларини ҳал этаётганда ҳамма ғовларни, техника тараққиётини ривожлантиришга халақит берувчи ҳамма тўсиқларни олиб ташлаш керак.

Леонид Ильич КПСС XXV съездида қилган докладида қишлоқ хўжалигини ривожлантиришни, унга техника, ўғит ва бошқа нарсалар етказиб берувчи соҳалар билан боғлаш тўғрисида гапириб, бундай деб таъкидлаган эди: «Бу соҳада биз идоравий тарқоқликка, планлаштиришдаги нуқсонларга ҳамон тез-тез дуч келиб турибмиз, бу эса катта исрофгарчиликка сабаб бўлмоқда.

Чамаси, қишлоқ хўжалигининг у билан бевосита боғлиқ бўлган саноат тармоқлари билан ишлаб чиқариш — иқтисодий ҳамкорлигини яхшилаш — жиддий равишда яхшилаш, бутун агро саноат комплексини ривожлантиришга бир хил умумдавлат манфаатларини кўзлаб ёндошишни таъминлаш вақти келди».

Ўзбекистон партия ташкилоти зиммасига пахта техникасига доир шу масалани ҳал этишда алоҳида масъулият юкланади. Чунки, бутун мамлакат учун пахта техникаси берувчи корхоналар асосан бизнинг республикамизда жойлашган.

Пахтачиликни янада юксалтиришда қишлоқ хўжалик фани муҳим роль ўйнайди. Бизда кўпдан-кўп олимлар отряди шу иш билан шуғулланмоқда. Улар фаннинг ҳамма соҳаларида анча ишлар қилиб қўйдилар. Селекциячи ва агротехник олимларнинг, агрохимиклар ва фитопатологларнинг, экономист ва механизаторларнинг, ирригаторлар ва ўрмон мелиораторларининг эришган ютуқлари маълум. Қишлоқ хўжалик фанининг ҳамма соҳалари пахтачиликка ишлашни ўзининг биринчи даражали вазифаси деб билади. Бундай қилинаётганлиги тўғри. Биз ҳозир ҳосилдорлик жиҳатидан шундай бир даражада турибмизки, агротехникани яхшилашнинг одатдаги методларигина пахта маҳсулдорлигини энди кескин равишда ошира олмайди. Эндиги вазифа янада чуқур тадқиқотларни ривож топтириш, асосий фан ютуқларидан фойдаланишдан иборат.

Ўнинчи беш йилликда олимларнинг куч-ғайратлари сермаҳсул пахта навларини топишни тезлаштириш методларини излашга қаратилмоғи лозим. Минерал ўғитдан янада тўла фойдаланишга эришиш, кўп ўғит солиб ҳосилдорликни кўтариш методларини ишлаб чиқиш агрохимикларнинг муҳим вазифасидир. СоюзНИХИда бошланган ва ҳосилдорликни оширишда ғўзанинг потенциал имкониятларидан янада тўлароқ фойдаланишга қаратилган изланиш ишларини ҳамма чоралар билан ривожлантириб бориш керак. Ғўза касалликлари ва зараркунандаларига қарши биологик кураш методларини ишлаб чиқиш борасидаги илмий тадқиқотларни кучайтириш жуда муҳим. Химик олимлар ўсимликларни муҳофаза қилиш ва ғўза баргини тўкиш учун нотоксик препаратлар яратиш борасидаги вазифаларни тезроқ ҳал этишлари керак. Комплекс механизация асосида ғўза парваришини технологиясини доимо такомиллаштириб бориш лозим.

Олимларимиз суғорма ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш юзасидан кўп иш қилишлари лозим. Улар шўрхок ерлар мелиорацияси илмий асослари ва методларини, сизот сувлари турлича чуқурликда ётган, минералланиш даражаси ҳар хил бўлган ерларда ғўза суғориш режимларини ишлаб чиқишга куч-ғайрат билан киришмоқлари керак. Бўз ерлар ишга солинган дастлабки йиллардаёқ янада мўл ҳосил олиш йўлларини топиш керак. Суғоришни механизациялаш ишларини ривож топтириб бориш лозим.

Пахтачиликни комплекс механизациялаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши экономикаси проблемаларини ўрганиш, қишлоқ хўжалигини бошқаришни такомиллаштириш борасидаги илмий ечимлар янада ривож топтирилишини талаб қилади.

Илмий тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш учун фан ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этишни яхши ташкил қилмоқ зарур. Олимларнинг ўзлари, шунингдек қишлоқ хўжалик органларининг мутахассислари бу ишда катта роль ўйнамоқлари керак.

Партия ва совет ҳукумати олимлар тўғрисида оталарча ғамхўрлик қилиб, уларнинг самарали меҳнат қилишлари учун ҳамма шарт-шароитларни ҳозирлаб бермоқдалар. Олимларимиз пахтачиликни тағин ҳам ривожлантириш йўлларини очиб берувчи катта-катта перспектив проблемалар ва амалий масалаларни муваффақиятли ҳал этмоқ учун куч-қувватларини аямайдилар, истеъдод ва қобилиятларини ишга соладилар, колхоз ва совхозларга ҳамма чоралар билан ёрдам берадилар, бутун фаолиятлари билан фан-техника тараққиётини жадаллаштиришни таъминлайдилар, деб ишонамиз.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — УМУМХАЛҚ ВАЗИФАСИ

Партия қишлоқ хўжалигини янада юксалтиришни энг муҳим умумдавлат, умумхалқ вазифаси деб ҳисоблайди. Экономиканинг барча тармоқлари бу вазифани ҳал этишга муносиб ҳиссаларини қўшмоғи керак. Биз партиянинг ана шу йўл-йўриқларини пахтачиликни ва бошқа тармоқларни, бутун аграр-саноат комплексини янада ривожлантириш соҳасидаги бутун ишимизга асос қилиб олишимиз керак.

Барча министрликларимиз, идораларимиз, муассасаларимиз, саноат ва қурилиш ташкилотларимиз, илмий-тадқиқот ва лойиҳа институтларимиз, республиканинг ҳар бир меҳнаткаши худди шу позицияда туриб, қишлоққа амалий ёрдам беришлари керак.

Афсуски, бизда пахтанинг мамлакат учун ва бутун социалистик ҳамдўстлик учун аҳамиятини чуқур тушуниб олмаган кишилар ва ҳатто айрим раҳбарлар ҳам бор. Улар пахтачиликни юксалтириш, унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш тўғрисида кам ғамхўрлик қилмоқдалар, баъзан эса қишлоқ эҳтиёжларини қондиришдан жуда узоқда турадилар.

Ўрта Осиё қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш институтининг коллективи тайёрлаган икки қаторли пахта териш машинасини кўплаб ишлаб чиқариш 1974 йилдаёқ тавсия этилган эди. Аммо Давлат махсус конструкторлик бюросининг раҳбарлари зарур ҳамжиҳатлик бўлмаганлиги ва бу машинани ишлаб чиқариш учун ўз кучларини биргаликда сарфлашни истамаганликлари натижасида ўзларининг тор маҳкамачилик манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилабошладилар. Натижада бу машинани ишлаб чиқариш барбод этилди. Ана шу сабабларга кўра пахтакорлар ингичка толали пахта териш учун тавсия этилган машинани ва бошқа баъзи янги техникани шу вақтгача олганлари йўқ. Биз буларнинг ҳаммаси учун Давлат махсус конструкторлик бюроси ва «Союзмашхлопководство» бирлашмаси раҳбарлари олдига жиддий талаблар қўйишимиз лозим. «Узсельхозтехника» ва Қишлоқ хўжалик министрлигининг раҳбарлари бу масалада кўпинча муросачилик йўлини тутмоқдалар. Шу йилнинг тўрт ойи мобайнида 13 минг тонна минерал ўғит бераолмай қолган Олмалиқ химия заводи раҳбарлари пахтакорларни кўнгилдагидек қўллаб-қувватламаётирлар. «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси бир меъёрда кўнгилдагидек ишламаётир. Бу бирлашма шу давр ичида 113 минг тонна азотли ўғит тайёрлаб бермади.

Баъзи қурилиш ва монтаж ташкилотлари қишлоқдаги объектларни фойдаланиш учун ўз вақтида топширмайдилар ва бу объектларнинг катта нуқсонлари бор.

Биз бундай аҳволга тоқат қила олмаймиз. Қишлоқ хўжалигининг эҳтиёжларини қондириш учун ишлаётган барча министрликлар ва идоралар, ташкилотлар, корхоналар ва муассасаларнинг раҳбарларига нисбатан талабчанликни оширишимиз, уларнинг шахсий масъулиятини кучайтиришимиз керак. Тор маҳкамачилик усулига чек қўйилишини, пахтачиликни ривожлантиришга умумдавлат нуқтаи назаридан бир хил ёндошишни таъминлаш керак. Оталиқ ишларини анча кучайтириш зарур. Саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотлари ишлаб чиқариш базасини мустаҳкамлашда, кадрлар тайёрлашда, ишлаб чиқаришни интенсивлашда қишлоққа, хусусан қўриқ ерлардаги хўжаликларга амалий ёрдам беришлари керак.

КПСС XXV съездининг қарорлари, Леонид Ильичнинг аниқ — равшан ва принципиал йўл-йўриқлари, унинг қимматли маслаҳатлари бутун куч-ғайратни етилган вазифаларни ҳал этишга сафарбар қилиш имконини беради, муваффақият қозонишда ишонч бахш этади, қишлоқ хўжалигидаги ишларнинг аҳволи учун коммунистларда, барча кадрларимизда масъулият ҳиссини оширади.

Пахтачиликни янада юксалтириш партиявий раҳбарликни бутун чоралар билан кучайтиришни, кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш ишини кунт билан яхшилашни, уларнинг иш услуби ва методларини изчиллик билан такомиллаштириб боришни талаб этади.

Республикада район бўғинини мустаҳкамлаш, район партия комитетларининг роли ва обрў-эътиборини ошириш, уларни катта иш тажрибасига эга бўлган халқ хўжалиги мутахассислари билан мустаҳкамлаш соҳасида кўп ишлар қилинди. Ҳозирги кунда қишлоқ район партия комитетлари секретарларининг 98,5 проценти олий маълумотли, қарийб 40 проценти қишлоқ хўжалик мутахассиси, партиявий-сиёсий билимга эга бўлган секретарлар миқдори ҳам шунча процентни ташкил этади. Улардан 22 киши фан кандидати. Партия ва совет аппарати ходимларининг сифат состави ҳам доим яхшиланмоқда. Район ижроия комитетлари раисларининг ҳаммаси олий маълумотлидир.

Колхоз ва совхозларнинг кадрлари анча мустаҳкамланди. Колхоз ва совхоз партия ташкилотлари секретарларининг ҳаммаси олий ва ўрта маълумотли, уларнинг қарийб ярми қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши мутахассисларидир. Қишлоқ хўжалиги соҳасида олий ва ўрта маълумотли бўлиб, колхоз, совхозларда ва республиканинг бошқа қишлоқ хўжалик органларида ишлаётган мутахассислар сони кейинги 5 йил ичида қарийб 18 минг нафар кўпайди ва 50 мингга яқин кишини ташкил этади.

Ҳозирги вақтда бир колхозга ўрта ҳисобда олий ва ўрта маълумотли 20 қишлоқ хўжалик мутахассиси, бир совхозга 33 мутахассис тўғри келади. 948 колхоз раисидан 893 киши олий ва ўрта махсус маълумотлидир. Республикадаги 572 совхоз директорлари орасида 490 қишлоқ хўжалик мутахассиси бор.

Бўлимларнинг бошқарувчилари, бригадирлар, ферма, устахоналар мудирлари ва шу сингарилар состави йил сайин яхшиланмоқда. Партия ташкилотлари уларни ғоявий жиҳатдан ўстириш ва ижтимоий-сиёсий ҳаётга актив қатнаштириш тўғрисида зўр ғамхўрлик қилмоқдалар.

Партия ташкилотлари оммавий касблар бўйича малакали кадрлар тайёрлашга катта эътибор бермоқдалар. Шу муносабат билан республика комсомолининг механизаторлар тайёрлаш соҳасидаги қимматли ташаббуси ҳар қанча қўллаб-қувватлаб, рағбатлантиришга арзийди. Ўтган йилнинг ўзидагина 100 мингдан зиёд механизатор тайёрланди.

Барча бўғинлардаги кадрларни мустаҳкамлаш партия комитетларига иш жараёнида илмий ёндошишдан кенг фойдаланиш, яқин даврга мўлжалланган планларни перспектив планлар билан маҳкам боғлаб олиб бориш, масалаларни ишнинг кўзини билиб чуқур ҳал этиш имконини беради.

Аммо бир қанча область ва районларда кадрларнинг, хусусан ўрта бўғиндаги кадрларнинг сифат составини яхшилаш жараёни суст бормоқда. Бухоро областида деҳқончилик бригадирларининг 75 процентидан кўпроғи, Когон, Свердлов, Навоий районларида эса 90 процентга яқини махсус маълумотга эга эмас.

Биз кадрлар билан ишлашни яхши йўлга қўйиб, қишлоқ хўжалигига партия раҳбарлиги услуби ва методларини бутун чоралар билан такомиллаштиришимиз зарур. Пахтачиликни юксалтириш тўғрисида доим ғамхўрлик қилиш, резервларни қидириб топиш ва сабот-матонат билан улардан фойдаланиб, кишиларнинг эҳтиёж ва талабларига ҳамиша эътибор бериш район партия комитетларининг кўпчилиги учун характерлидир.

Районларнинг кўпчилигида ташкилотчилик ва сиёсий ишни яхшилаш, фан-техника тараққиёти ютуқларини пахтачиликка кунт билан жорий қилиш асосида пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш доим ортиб бормоқда.

Афсуски пахта етиштириш беш йиллик планини бажармаган Когон, Шофиркон, Қизилтепа, Навоий районлари тўғрисида бу гапларни айтиб бўлмайди.

Марказий Комитет пленуми қўл меҳнатига катта эътибор бераётган кўпгина хўжалик раҳбарларининг механизацияга қарши кайфиятларига нисбатан муросачилик билан муносабатда бўлаётганликлари учун Китоб, Қамаши, Бағдод, Киров район партия комитетлари олдига ва уларнинг биринчи секретарлари Чориев, Чалаева, Назиров, Бегматов ўртоқлар олдига жиддий талабларни қўймоғи керак. Бу районларда ҳосилнинг атиги учдан бир қисмигина машина билан териб олинмоқда.

Партия комитетлари КПСС XXV съезди қарорлари асосида кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашни кескин суръатда яхши йўлга қўйишлари, ишни барбод этган раҳбарларни ниқоблаб келаётган кишилар олдига қаттиқ талаб қўйишлари зарур. Биз бу масалада КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўрсатган йўл-йўриқларини доим эсда тутишимиз керак:

«Масъулиятни сезмайдиган, мансабнинг ўзи обрў ва ҳурматни таъминлаб беради, деб ўйлаб, эски билимини рўкач қилиб яшайдиган кишиларни раҳбарлик ишида қолдириш сира ҳам мумкин эмас. Ўз фаолиятига танқидий баҳо бера олмайдиган, оммадан ажралиб қолган, хушомадгўй ва лаганбардорларни кўпайтирадиган, коммунистларнинг ишончидан маҳрум бўлиб қолган кишилар партиявий раҳбар бўлолмайди».

Бизнинг партиямиз аграр сиёсатни амалга оширишда қишлоқ бошланғич партия ташкилотларига, қишлоқ коммунистларига мустаҳкам равишда таяниб иш кўради. Ҳозирги кунда 1300 колхоз ва совхозда партия комитетлари ташкил этилган, 14 минг партия группаси тузилган. Булар ўз сафларида 163 мингдан зиёд коммунистни бирлаштирадилар. Бу — жуда катта куч. Колхоз ва совхозларнинг партия ташкилотлари коммунистларнинг авангардлик ролини, уларнинг онглилиги ва активлигини оширишни, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ўстиришга таъсирини кучайтиришни таъминлашлари лозим.

Маҳаллий Советлар, депутатларнинг катта отряди пахтачиликни ва бошқа тармоқларни юксалтириш, социалистик мусобақани ташкил этиш, интизомни мустаҳкамлаш ва қишлоқ меҳнаткашларининг активлигини ошириш соҳасида кўп иш қила оладилар ва қилишлари керак. Биз касаба союз ташкилотларининг бу соҳада катта ташаббус кўрсатиб, самарали ишлашларини умид қилишга ҳақлимиз.

Комсомол пахтачиликни комплекс механизациялаш устидан олган оталиғини бундан буён ҳам кучайтириши лозим. Комсомол механизаторларнинг умумий таълимини уюштириш ташаббускори бўлиб, майдонга чиқди ва қишлоқда фан-техника тараққиётининг муҳим социал проблемасини ўртага қўйди. Аммо ҳозирги кунда механизатор кадрларни тайёрлашнинг ўзигина кифоя эмас. Уларнинг меҳнатини пухта уюштириш, уларни авайлаб ўстириш ва юқори ҳосил усталарининг тажрибасидан баҳраманд қилиш, мураббийлик ҳаракатини ривожлантириш, қишлоқ ёшларини, ерни, пахтакорнинг шарафли касбини севиш руҳида тарбиялаш зарур.

Улкан пахта учун курашда халқ ташаббусининг битмас-туганмас манбаларидан тўлароқ фойдаланиш, социалистик мусобақани моҳирлик билан уюштириш керак. Баъзи жойларда ишимизнинг ана шу ғоят муҳим формасига нотўғри, расмиятчилик билан ёндошишга йўл қўйилмоқдаки, биз бунга тоқат қила олмаймиз. Олинган социалистик мажбуриятлар баъзан амалий ташкилотчилик иши ва сиёсий иш билан мустаҳкамланмайди. Бунинг натижасида бу мажбуриятлар бажарилмай қолади. Баъзи меҳнат коллективларида меҳнатни маънавий ва моддий рағбатлантиришнинг роли пасайтириб юборилган. Шундай қилиш керакки, яхши ташаббусларнинг ҳар бири қўллаб-қувватлансин, рағбатлантирилсин ва кенг ёйилсин. Шу билан бирга биз ҳар бир коллективнинг, ҳар бир меҳнаткашнинг ютуқларига баҳо беришда жуда пухта ва объектив иш кўришимиз керак.

Маълумки, партиянинг XXV съезди тараққиётнинг янги кўламлари замонамизнинг янги талабларига мувофиқ планлаштиришни тобора такомиллаштиришни экономика ва маданиятга раҳбарлик соҳасидаги асосий вазифаларнинг бири қилиб қўйди. Воқеаларнинг боришига изчиллик ва собитқадамлик билан таъсир кўрсата билиш, амалга оширилаётган тадбирларнинг оқибатини олдиндан кўриб, ҳисобга ола билиш муҳимдир. Ишни пухта ўйлаб планлаштириш бунга ёрдам беради. Шу тариқа планлаштириш ўзибўларчиликка, қунимсизликка йўл қўймайди, бутун диққат-эътиборни асосий масалага қаратиш, ишнинг истиқболини кўра билиш, партия ташкилотининг ташкилотчилик ва ғоявий-тарбиявий функцияларини кўнгилдагидек бирга қўшиб олиб бориш имкониятини туғдиради.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ўз ишини илгари кварталга, сўнгра ярим йилга мўлжаллаб планлаштирганлигини, фаолиятнинг турли йўналишлари юзасидан перспектив йиллик планлар тузганлигини Марказий Комитетнинг аъзолари яхши биладилар. Аммо эндиликда биз КПСС XXV съезди қарорларининг бажарилишини таъминлаш учун беш йилга мўлжалланган тадбирлар комплекс плани лойиҳасини ишлаб чиқдик. Бу план бугун сизнинг муҳокамангизга тақдим этилади. Республика партия ташкилоти миқёсида тузилган бу план ишимизни чуқур илмий асосда олиб бориш, бу ишни хўжалик ва маданий қурилиш проблемаларини ҳал этиш билан боғлаб олиб бориш, XXV съезд ўнинчи беш йиллик учун ўртага қўйган буюк вазифаларни комплекс ҳал этиш имконини беради.

Бу лойиҳа Марказий Комитет Секретариатида, Бюросида, область партия комитетларида муҳокама қилинди. Марказий Комитет аъзолари ва Марказий Комитет аъзолигига кандидатлар, ревизия комиссиясининг аъзолари бу план билан танишиб чиқдилар. Улар планни асосан маъқулладилар, планни такомиллаштиришга доир баъзи мулоҳазалари ва таклифларини айтдилар. Бу мулоҳаза ва таклифлар эътиборга олинди ва баъзи тузатишлар киритилди. Биз бугун шу пленумда комплекс план юзасидан ўз мулоҳазаларингизни айтиб беришингизни илтимос қиламиз. Бу мулоҳазалар ҳам планни узил-кесил таҳрир қилиш вақтида ҳисобга олинади.

Ўртоқлар! Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари янги беш йилликнинг биринчи йилини кўнгилдагидек бошлаб бердилар. Чигит ва бошқа баҳорги экинларни экиш қисқа муддатларда тамомланди. Колхоз ва совхозлар ўт-ўлан қалин ўсганлигидан фойдаланиб, озуқа тайёрлашга киришдилар. Чорвачилик маҳсулотларини харид этиш планлари муваффақиятли бажарилмоқда.

Ҳозир далаларда иш қизиб кетди, мўл ҳосил етиштириш учун масъулиятли пайт келди. Чигитнинг бир текис униб чиқишини, ҳар гектар ердан мўл ҳосил олинишини таъминлаш, ғўза парваришини намунали уюштириш, барча агротехника тадбирларини ўз вақтида ўтказиш — асосий вазифадир.

Қишлоқда ташкилотчилик иши ва сиёсий ишни бутун чоралар билан юксак даражага кўтариш, ўнинчи беш йиллик биринчи йили топшириқларини муваффақиятли бажариш учун социалистик мусобақани кенг авж олдириш — партия комитетларининг вазифасидир.

Азиз ўртоқлар, сизнинг номингиздан, Ўзбекистон пахтакорлари ва барча меҳнаткашлари номидан КПСС Марказий Комитетини, Сиёсий бюрони, шахсан Марказий Комитетнинг Бош секретари Леонид Ильич Брежневни ишонтириб, ўнинчи беш йилликда пахтачиликни янада юксалтириш соҳасида белгиланган катта вазифалар шараф билан бажарилади, деб айтишга ижозат бергайсиз. **(Қарсаклар)**.

ШУҲРАТ ТЕПАЛИГИДА —XXXI РАҚАМИ

9 май куни Тошкент ипподромидаги шуҳрат тепалиги Ғалаба ордени ва «XXXI» рақами билан безанди. Бу ерда бўлиб ўтган байрам тантаналари Улуғ Ватан урушида қозонилган шонли ғалабанинг ўттиз бир йиллигига бағишланди.

Марказий минбарда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлар И. Г. Анисимкин, С. Е. Белоножко, Й. Р. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, Н. Ж. Худойбердиев, Қ. Камолов, Н. Маҳмудов, Э. Б. Нордман, Г. М. Орлов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари А. С. Абдалин, республика Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари Қ. А. Аҳмедов, Г. А. Габриельянц, М. Т. Турсунов, Улуғ Ватан уруши ва меҳнат ветеранлари ҳозир бўлдилар.

Тантанали митингни Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. А. Хўжаев очди. Нотиқлар — Тошкент гарнизонининг бошлиғи, генерал-майор А. Черевко, Фарғонадаги фуран бирикмалари химия заводининг ишчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, КПСС XXV съезди делегати У. Гиязов, Қорақалпоғистон АССР Хўжайли районидаги «Коммунизм» колхозининг қурт боқувчиси А. Холбоева, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимлик моддалари химияси институтининг директори, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони С. Юнусов, уруш ветеранлари комитети Тошкент секциясининг раиси, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Б. Бобоев, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Э. Ғафуржонов, республика спорт комитетининг раиси М. Иброҳимов ўз нутқларида Ватанимиз учун, халқни ғалабадан ғалабага бошлаб бораётган ленинчи партия учун фахрланган ҳолда бутун куч ва ғайратларини коммунизм қуришдан иборат улуғ ишга сарфлашга тайёр эканликларини изҳор қилдилар. Митинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети, унинг КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги Сиёсий бюроси ўтказаётган сиёсатни якдиллик билан қўллаб-қувватлаётганликларини билдирдилар.

Парад қатнашчилари уруш йиллари саҳифаларини қайта жонлантирдилар.

Шу оқшом Тошкент осмонини байрам шарафига берилган салют чароғон қилди.

Ғалаба куни шарафига

Парадлар хиёбони ёнида абадий машъал ёниб турган Номаълум солдат қабри ёнига урушдаги жароҳатлардан шаҳардаги госпиталларда вафот этган собиқ фронтчиларнинг жасадлари қўйилган ҳарбийлар қабристонига Улуғ Ватан уруши қатнашчилари дафн этилган бошқа жойларга 9 майда минг-минглаб тошкентликлар келдилар.

Номаълум солдат қабри ёнига ва мотамсаро она улуғвор ҳайкали ўрнатилган ҳарбий қабристондаги зинапоялар ёнига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советидан, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи ҳарбий кенгашидан, Тошкент область партия комитети ва область ижроия комитетидан, Тошкент шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитетидан гулчамбарлар қўйилди.

Гулчамбарлар қўйиш тантанали маросимида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлар И. Г. Анисимкин, С. Е. Белоножко, Й. Р. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, А. А. Хўжаев, Н. Ж. Худойбердиев, Н. Маҳмудов, Э. Б. Нордман, Г. М. Орлов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари А. С. Абдалин, республика Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари Р. Ҳ. Абдуллаева, Қ. А. Аҳмедов, Г. А. Габриельянц, М. Т. Турсунов, А. Р. Хўжаев қатнашдилар.

* * *

9 майда Ш. Р. Рашидов Улуғ Ватан уруши ветеранларининг бир группасини қабул қилди, уларни Ғалаба куни билан самимий табриклади. (ЎзТАГ).

МАНГУ БАРҲАЁТ

ҒАЛАБА ТОНГИ қишлоққа ўзгача файз киритди. Эрта тонгданоқ мардлик ва жасоратни акс эттириб турган қўша-қўша орден ва медалларини таққан собиқ жангчилар, меҳнат илғорлари, ёшлар совхоз марказига тўпланишди. Улар орасида районнинг бир қатор хўжаликларидан, қўшни Оққўрғон районидан меҳмонлар ҳам келишди. Радиодан берилаётган совет жангчиларининг жасорат ва матонатини тараннум этувчи адабий композиция суронли ўтмиш йилларни яна бир бор эслатади. Ветеранлар бир-бирларини байрам билан қутлашар экан, уларнинг чеҳрасидан, бир онлик сукунатидан урушнинг даҳшатли изларини сезиб олиш мумкин.

Эл бошига оғир синов тушганда Қуйи Чирчиқлик ўғлонлардан тўққиз мингдан зиёд киши Ватан ҳимоясига отланди. Уларнинг икки мингга яқини қишлоғига қайтиб келмади. Евгений Уткин ва Анвар Калиевлар Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган юксак унвонга муяссар бўлдилар. Алкар Унгаров учта Шуҳрат ордени кавалери деган номга сазовор бўлиб, жонини Ватан йўлида фидо қилди. Жуда кўплаб собиқ жангчилар урушдан кўксини орден ва медаллар билан тўлдириб қайтди, Н. Рустамов, И. Аблаев, И. Юнусов, М. Сидоров, А. Қобилов, И. Калиева, В. Дульцева, В. Аншакова, А. Жўлдосов, А. Алиев ва бошқа ўнлаб, юзлаб жангчилар бу кунга етолмаган собиқ қуролдош дўстлари хотирасини эслаб, Ватаннинг қаҳрамон ўғлони Евгений Уткин ёдгорлиги очилишида иштирок этгани тўпланишган бу ерга.

...Улуғ Ватан уруши бошланганда Евгений Уткин саккизинчи синфда ўқирди. Ҳали мўйлаби сабза урмаган бу йигитча ота-онаси ва ўқитувчиларидан яширинча уч-тўрт тенгдоши билан ҳарбий комиссариатга борди. Лекин у ерда «ҳали ёшсизлар» деб ҳеч бирини хизматга олишмади.

Келаси йил Евгений кўнгиллилар қатори фронтга отланди. Аввалига у Тошкент танкчилар билим юртида ўқиди. Билим юртини тезроқ тугатиб душман билан рўбару келишни сабрсизлик билан кутарди. Кўп ўтмай танкчилар ротасига командир этиб тайинланган лейтенант Уткин дастлабки жангга кирди.

Минг тўққиз юз қирқ бешинчи йилнинг февраль ойи. Қўшинларимиз Одер соҳилига чиққан. Гитлерчилар чекинишаётган бўлишса-да, дамба-дам қарши ҳужумга ўтишга уриниб кўришарди. Е. Уткин командирлик қилаётган рота танкчиларига Одерни кечиб ўтаётган қисмларимизни қўллаб-қувватлаб туриш вазифаси топширилган эди. Ана шу жангда Евгений Уткин ротаси душманнинг тўрт танки ва тўрт бронетранспортерини, элликдан ортиқ тўпи, уч юз солдат ва офицерини яксон қилди. Ана шу жангда командир қаттиқ яраланди...

— Ўғлимдан тез-тез хат олиб турардик, — деб эслайди қаҳрамоннинг отаси Иттифоқ аҳамиятига молик пенсионер Дмитрий Иванович,— қирқ бешинчи йилнинг февралида эса сўнгги мактубини олдик. Ўшандан кейин хат тўхтаб қолди. Кўп ўтмай Ғалаба кунини нишонладик. Мен ҳам ўғлимни қишлоғимизга ғалаба билан қайтаётган бошқа солдатлар сингари бугун-эрта уйга кириб келишини сабрсизлик билан кута бошладим. Лекин ундан дарак йўқ эди. Орадан уч йил ўтгандан кейингина Евгений Одер учун бўлган жангларда ҳалок бўлганлигини билдик. Бу жангда жасорати учун унга Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган юксак унвон берилибди.

Совхоз маъмурияти, партия ташкилоти, ишчилар комитети қишлоқда ўғлимга ёдгорлик ўрнатишга қарор қилганлигини эшитдиму, ўша кундан бошлабоқ қурувчилар билан бирга бўлдим, қўлимдан келганча кўмаклашдим. Мен бугун собиқ жангчи сифатида ҳеч ким, ҳеч нарса унутилмаётганлигини, совет солдатлари жасорати абадий эканлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилдим.

— Бугун совет халқи ва унинг шонли Қуролли кучлари, бутун прогрессив инсоният совет халқининг фашист Германияси устидан қозонган жасоратини кенг нишонламоқда, — деди Ғалаба кунига бағишланган митингни очар экан район партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ А. Б. Саидхўжаев,—Ватан учун, она-юрт учун жонини фидо қилган қаҳрамонларнинг номи сира ўчмайди, улар ҳамиша биз билан, мангу барҳаётдирлар. Бугунги порлоқ ҳаётимиз, нурли келажагимиз учун совет солдатлари 1418 туну-кун жанг қилдилар, Булар сафида районимизнинг минглаб фарзандлари ҳам бор эди. Бугун биз ғалаба айёмида жасорат ва матонати билан донг таратган мард ўғлонларни улуғ айём билан қутлаб, ватан озодлиги йўлида ҳалок бўлган жангчилар хотираси олдида чуқур бош эгиб таъзим қиламиз.

Митингда сўзга чиққан Совет Иттифоқи Қаҳрамони Анвар Калиев бундай деди:

— Ўртоқлар, мана биз ўттиз бир баҳордан бери ғалаба кунини нишонлаб келяпмиз. Ҳамқишлоғимиз Евгений Уткин ўттиз бир йилдан бери сафимизда йўқ. Лекин у қалбимизда, ҳамиша биз билан. Қаҳрамонлар ўлмайди. Уларнинг номи абадий.

Анвар Калиев уруш ветеранлари номидан жонажон партиямизга, район партия ташкилоти, совхоз маъмуриятига Улуғ Ватан уруши жангларида ҳалок бўлган Совет Иттифоқи Қаҳрамони Е. Уткинга бюст ўрнатилганлиги учун катта миннатдорчилик билдирди.

Қаҳрамон жангчига ёдгорлик ўрнатилиши муносабати билан ўтказилган митингда район ҳарбий комиссари Абдуқодир Назирхонов, Улуғ Ватан уруши иштирокчилари Қаҳҳор Қобилов, Бозорбой Анорбоев, Вера Дульцева, Тимофей Бендик Кетмонтепа луб заводи комсомол ташкилоти вакили Валентина Беланова, Евгений Уткин номидаги мактаб ўқувчиси Мукамбар Аҳмедовалар сўзга чиқиб, Ватан озодлиги йўлида жонини фидо қилган мард ўғлонларнинг номи сира ўчмаслигини, улар ҳамиша биз билан эканлигини таъкидлашди.

Қаҳрамон танкчи бюсти устидаги оқпарда аста туширилади. Салют берилди. Совет Иттифоқи Қаҳрамони Анвар Калиев абадий машъалани ёқади. Улуғ Ватан уруши иштирокчилари, меҳнат ветеранлари, ёшлар бирин-кетин ёдгорлик ёнига гул чамбарлар қўйишади.

Ғалаба байрами «Зарница» ҳарбий тўгараги аъзоларининг чиқишлари, бадиий ҳаваскорларнинг концертлари, кечқурун эса қуролдош дўстларнинг тўкин дастурхон атрофидаги қизғин суҳбатларига уланиб кетди.

* * *

Шунингдек Ғалаба байрами кунида областимизнинг бошқа шаҳар ва районларида ҳам улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган жангчиларга ўрнатилган ёдгорликларни очилиш маросимлари бўлди. Янгийўл районидаги «Коммунизм» совхозида халоскорларга ўрнатиладиган бўлажак ёдгорликнинг тоши қўйилди. Шу райондаги Свердлов номли колхозда эса улуғ Ватан уруши иштирокчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Убайдулла Мусаевга ёдгорлик ўрнатилди. Тошкент районидаги Ильич номли хўжаликда ҳам улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган жангчилар хотирасига ўрнатилган ёдгорлик тантанали очилди.

У. РАҲИМОВ,
Ш. УМУРЗОҚОВ.

СУРАТЛАРДА: (ўнгдан) Ғалаба кунида Қуйи Чирчиқ районидаги «Ўзбекистон ССР 5 йиллиги» совхози, Янгийўл районидаги «Коммунизм» ва Свердлов номли колхозларда ўрнатилган ёдгорликларнинг очилиш маросими.

А. Абалян фотолари.

ТОШКЕНТ ФЕСТИВАЛГА ТАЙЁРЛАНМОҚДА

Осиё ва Африка мамлакатларининг халқаро кинофестивалида кимки қатнашган бўлса, унинг учун Тошкентда ўтган ўша кунлар бир умр унутилмас бўлиб қолажак. Халқлар ўртасидаги дўстлик алоқаларининг мустаҳкамланишида ўша унутилмас кунлар, ҳаяжонли учрашув ва баҳслар, суҳбат ва кино кўриклар ажойиб бир восита бўлиб, кино санъаткорлар учун ижодий тажриба алмашиш ва маҳорат мактаби вазифасини ўтади.

1968, 1972, 1974 йиллардаги Тошкент кинофестивали Осиё ва Африка мамлакатлари кино санъатининг оммалашувида беқиёс роль ўйнабгина қолмай, икки қитъа кинематографистларининг ижодий такомилида ҳам катта самара берди. Ўтган фестиваллар жаҳон жамоатчилигида зўр қизиқиш уйғотди. Шу билан бирга халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга маълум даражада хизмат қилди.

Кинематографистларнинг бўлажак учрашувлари янада қизғин тус олади. 1974 йилда ўтган III халқаро кинофестивалдаги улкан муваффақиятлардан бири КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев табригида белгилаб берилган ҳамда тараққийпарвар кино арбоблари ва Латин Америкаси кинематографистларининг фақат фестиваль меҳмони бўлибгина эмас, Тошкентдаги расмий учрашувлар қатнашчиси бўлиш истакларининг туғилиши бўлди. Улар илтимоси ҳамжиҳатлик билан қабул қилинди. Бу ҳол бўлажак анжуман номида ўз ифодасини топди, яъни Тошкентда ўтажак фестиваль биринчи марта уч қитъа номи билан аталмоқда.

Тошкент халқаро кинофестивали анъанага айланиб қолди, у ўзига хос асосий характерга эга бўлиб, замонавий кинематография усталарининг бутун диққат-эътиборини кино анжуманнинг «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун» деган шиори жалб этмоқда. Инсоният ҳаёти олдидаги муҳим проблемаларни ҳал этишдаги воситалардан бири бўлган кино санъатига ўзини бағишлаган, инсонпарварлик ғоясини кино лenталарда ёритишга интилган ҳар бир қалб эгасига фестивалнинг руҳи ва принциплари жуда яқин ва бебаҳодир.

Тўртинчи уч қитъа халқаро кинофестивалининг куррамиз маданий ҳаётида улкан воқеа бўлиб қолишига ҳеч қандай шубҳа йўқ. Фақат шунинг учунгина эмас, бўлажак кино анжуманининг қатнашувчилари сони ҳам рекорд даражага кўтарилди: 70 дан ортиқ мамлакат кинематография вакиллари салкам икки юзга яқин бадиий ва ҳужжатли фильмларни ўзбек халқи пойтахтида намойиш этишади. Бу фестивалнинг аҳамияти одатдаги кинематографик кўриклардан анча юксак туради. Бинобарин, у тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги иши учун хизмат қилади, турли мамлакат меҳнаткашларининг бир-бирини ўзаро тушинишлари ҳамда дўстлиги учун кўприк вазифасини ўтайди.

Халқлар ўртасидаги дўстлик алоқаларининг янада ривожланиш аҳамиятини назарда тутиб, артистлар, режиссёрлар, кино санъаткорлар Тошкент кинофестивалини кинематографик билим дорилфунуни деб аташади. Дарҳақиқат шундай бўлиб келди ва шундай бўлиб қолажак. Ўтган кино анжуманларда эришилган муваффақиятлар эса, навбатдаги кинофестивалнинг тағин ҳам қизғин ва қизиқарли ўтишига ишонч ҳосил қилади. Зотан фестивалнинг «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун» шиори барча мамлакат кино арбоблари учун таниш ва тушинарлидир.

Совет кинематографияси интернационал биродарлик ва халқлар ҳамкорлиги имкониятини ўз ичига олган ҳолда тараққий этмоқда. Шу сабабли Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларининг прогрессив санъат соҳасида эришган муваффақиятлари ҳар биримизни қувонтиради. Услуби ва темага ёндошиши бир-бирига ўхшамаган кино санъаткорлар яратган, тараққиёт даражаси хилма-хил бўлган мамлакатларда ишлаб чиқилган фильмларни кўриш билан уч қитъада бугунги кундаги кинонинг характерли томонларини илғашга, кино равнақидаги асосий ҳамда энг муҳим тенденцияларни англаб олишга имконият туғилади. Чунки бу фильмларда Осиё, Африка Латин Америкаси мамлакатларида рўй бераётган социал воқеалар, ҳозирги дунё ташвишлари ўз ифодасини топади. Шак-шубҳасиз, Тошкент кинофестивалининг бош қаҳрамони фестиваль шиорида тўла ўз аксини топган ғояни ташувчи, курашувчи, ҳақиқат ва адолат идеалларини тасдиқловчи кинематография бўлиб қолади.

Ўзбекистон ССР Минстрлар Совети раиси ўринбосари Р. Х. Абдуллаева бошчилигидаги IV Тошкент халқаро кинофестиваль ташкилий комитети фестиваль иштирокчиларини ҳамда тақдим этилган фильмларни томошабинлар билан кенгроқ таништириш учун улкан аудитория ва энг қулай шароит яратиб беришга қатъий тайёргарлик кўрмоқдалар.

Ҳар бир мамлакат мазкур фестивалга битта тўла метражли бадиий фильм ва бир нечта қисқа метражли фильмларни тақдим этиш ҳуқуқига эга. Айни бир вақтда фестиваль программасига кирмаган фильмлар ҳам намойиш этилади. Улар турли мамлакатдаги кинематография соҳасида эришилган ютуқларни тўлароқ очиб беришга улар тўғрисида кенгроқ тасаввурга эга бўлишга ёрдам беради.

Тўртинчи Тошкент кинофестивали олдингилари сингари бу сафар ҳам конкурссиз ва совринсиз ўтади. Уч қитъа кинематографистлари Тошкентга биринчилик совринини олиш учун курашишга келишмайди, балки бир-бирини яхшироқ билиш, ижодий тажрибаларини алмашиш, таассуротлар тўплаш учун йиғилишади. Лекин аввалги анъанани давом эттириб, мамлакатимиз ҳамда республикамиздаги бир қатор жамоат ташкилотлари ўзларининг эсдалик совғаларини тайёрлашмоқда.

Кино санъати халқларнинг руҳий оламида, улар ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликнинг мустахкамланишида жуда катта роль ўйнайди. Айниқса, тараққиёт ва империалистик реакция ўртасидаги муросасиз кураш қизғин кетаётган ҳозирги пайтда унинг қиммати бениҳоядир. Бу курашда кино арбобларининг тутган позицияси асосий аҳамиятга моликдир. Кўрсатилган кино ленталарни ўз ижодига солиштириб, улар тўғрисида фикр юритиб, фестиваль қатнашчилари санъаткор сифатида, ўз мамлакатининг граждани сифатида бугунги инсониятни тўлқинлантираётган нарсаларга — тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар озодлиги учун курашга беихтиёр ва сўзсиз қўшилади. Фестивалнинг энг муҳим якуни ва мақсади ҳам худди мана шунда.

Олдингилари каби навбатдаги фестивалда ҳам актив иштирокчилардан бири совет кинематографияси бўлиб қолади. Асосий программага Ўзбекистон фильмлари, шунингдек, Қозоғистон, Грузия, Озарбойжон, Арманистон ва Ўрта Осиёдаги бошқа республикаларнинг кино картиналари киритилган. Кино ленталарни танлашда уларда замонавий муаммоларнинг қай миқёсида кўтарилганлиги, бадиий даражасининг қанчалик юксаклиги, теманинг экранга қай даражада эркин ва аниқ кўчирилганлиги бош мезон бўлиб хизмат қилади.

19 май куни Тошкентда фестиваль байроғи ҳилпирайди. Санъат саройидан ташқари «Москва», «Чайка», «Нукус», «Тошсовет 50 йиллиги», «Кўкча», «Қозоғистон», «Дружба» сингари ўн бир кинотеатрда фестиваль фильмлари намойиш этилади.

Фестиваль иштирокчилари ва меҳмонлари социалистик Ўзбекистоннинг улкан ютуқлари билан танишади. Пойтахтимиздаги ажойиб қурилишлар, тарихий ёдгорликлар ҳамда ўзбек халқи маданияти тўғрисида чуқурроқ тассаввурга эга бўладилар. Улар Коммунистик партия ва Совет давлатининг асосчиси Владимир Ильич Ленин музейи, янги қурилган Халқлар дўстлиги музейини бориб кўрадилар, театр ҳамда концерт залларига ташриф буюрадилар, ижодий интеллигенция ва Тошкент жамоатчилиги вакиллари билан учрашадилар. Шунингдек, улар Ўзбекистон халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси, бир қатор пойтахтимиз муассасалари ҳамда илмий-текшириш институтларига ҳам борадилар.

Анъанага мувофиқ IV халқаро кинофестиваль доирасида ҳам ижодий баҳслар ташкил этилади. Қайсиким, унда «Тинчлик, социал тараққиёт ва халқлар дўстлиги учун» шиори остида прогрессив кино санъати равнақи борасидаги муҳим проблемалар ўртага ташланади. Бир сўз билан айтганда, фестиваль программаси ниҳоятда жипс ва ранг барангдир.

Тошкент кинофестивалга тайёрланмоқда. Экран усталари анжумани бошланишига тўғри келадиган қизиқарли воқеалар ҳам кутилмоқда. Бундай воқеалар сирасига янги кинотеатрларнинг ҳамда Осиё ва Африка мамлакатлари кино санъатига бағишланган кўргазманинг очилишини мисол келтириш мумкин. Қисқаси, кўп ўтмай тинчлик ва дўстлик шаҳри деб ном олган Ўзбекистон пойтахтида фестиваль машъали эркин нур сочади.

А. ВАЛИЕВ,
Х. НОСИРОВ,
Э. МУХАМЕДОВ.

Спорт

САФАРДАГИ МУВАФФАҚИЯТСИЗЛИК

«А» класс биринчи лига коллективлари ўртасидаги мамлакат футбол чемпионатида Тошкентнинг «Пахтакор» командаси футболчилари навбатдаги учрашувни Боку шаҳрида маҳаллий «Нефтчи» коллективи билан ўтказдилар. Бу учрашувда майдон эгаларининг қўли баланд келди. Тошкентликлар «Нефтчи» командаси ҳужумчиларининг уч тўпига иккита тўп билан жавоб қайтараолдилар.

Ҳамшаҳарларимиз навбатдаги матчни ҳам сафарда ўтказадилар. Бу гал улар 13 майда Кутаиси шаҳрида маҳаллий автозаводчилар билан куч синашадилар.

ТИНЧЛИК ПОЙГАСИ

Ғалаба куни арафасида Чехословакия пойтахти Прагадаги совет гвардиячи танкчиларига қўйилган ёдгорлик олдида анъанавий Тинчлик велопойгасига старт берилди. Бу қизиқарли мусобақаларда Германия Демократик Республикаси, Польша, Чехословакия ва Совет Иттифоқининг кучли велосипедчилари иштирок этдилар. Шуниси қувончлики, СССР спорт шарафини ҳимоя қилаётганлар орасида тошкентлик халқаро классли СССР спорт мастери «Буревестник» жамиятининг вакили М. Первеев ҳам бор.

Пойганинг етти километрли дастлабки босқичида чехословакиялик Станислав Шозда маррага биринчи бўлиб келди. Ёш пойгачилар Первеев, Тихонов, Исаевлар эса иккинчи ўнликдан ўрин олдилар. Совет вакилларидан Горелов ҳамда Морозовлар анча дуруст натижа кўрсатдилар,

Редактор ўринбосари
Р. УМАРОВ.

Реклама ва эълонлар

Телевидение

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 —МОСКВА. 18.00— ТОШКЕНТ 18.05— Ўқувчилар учун кўрсатув. 18.45— Маршрут, ҳайдовчи, йўловчи. 19.15 — «Ахборот». 19.30 — Янгийўлликлар ташаббуси қўллаб-қувватланди. 19.50 —Киножурнал. 20.00— Ижодий учрашувлар. 21.00— «Ахборот». 21.20 — Концерт. 22.00 «Бахт». 22.30— Қишлоқ хўжалик билимлари телевизион халқ университети. 23.00— Қиз ўғирлаш (бадиий фильм). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 18.00 — МОСКВА. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 18.55—ТОШКЕНТ. 19.00 — Болалар учун фильм. 19.10 Бернард Шоу «Миллионер аёл» (фильм-спектакль, 1-серия). 20,45—Тошкент янгиликлари. 21.00—Ўқув кўрсатуви.

Театр

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА —12 V да Жон қизлар, (19.30), 13 Vда Олифта (19.30).

Кино

БУГУН

Ут қаърига— «ҚОЗОҒИСТОН» (11, 13, 15, 17, 19, 21,) НАВОИИ номли (10.20, 12, 13. 40, 15.20, 17, 16.40, 20.20), «ВОСТОК» (10, 12, 14, 16, 18, 20, 21,45), «ДРУЖБА» (11, 13, 15, 17, 19, 21), ҲАМЗА номли (10, 11. 30, 13, 14.30, 16, 18, 20).

Учрашувга интилиш— «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (10, 12, 14, 16, 18, 20), «ДРУЖБА» (12, 14, 16, 18.20), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», (12, 14, 16, 18, 20, 21.30), «НУКУС» 11, 13, 15, 16,30, 18, 19.30, 21), «МОСКВА» (13, 14,30, 16, 19.30).

Тошқин — САНЪАТ САРОЙИ (11, 13,30, 16, 18.30, 20.45), «ЧАЙКА» (14,19).

Шаҳарликлар — «ҚОЗОҒИСТОН» (12, 14, 16, 18, 20, 22), Ғ. ҒУЛОМ номли (11, 13, 15, 17, 19, 20. 30),

Япония ҳалокати — «ЎЗБЕКИСТОН» (10, 12, 14, 16, 18, 20, 21. 30).

Афоня—«МОСКВА» (10, 11. 30, 18, 21). С. РАҲИМОВ номли (12, 14, 16, 18, 20, 21. 30).

Эсломия—«ЧАЙКА» (12, 17, 21. 30).

Дублёр — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (11. 30, 13, 14. 30, 16, 17. 30, 19, 21), «КЎКЧА»(11, 13, 15, 17, 19, 20. 50).

Фарзандлар замони—«ЯНГИОБОД» (11, 14, 17, 20).

Ёмғир ёғди, излар ювилди— «МИР» (11, 13, 15, 17, 19, 21).

Кучукни паровозга алмаштираман — (11). Ут қаърига (13, 15, 19, 21). «ТИНЧЛИК»,

Солярис—«ПИОНЕР» (18. 30, 21.00).

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»). Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана и областного Совета депутатов трудящихся

БИЗНИНГ АДРЕС: 700029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ТЕЛЕФОНЛАР коммутатор — 330249 дан 330258 гача. Эълонлар — 338142.

Р—02396. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. Индекс 64633. В—2551.